

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Magnus Oskarsson

Aktieägarens möjlighet att väcka
talan mot bolagsledningen för
bolagets räkning

– en jämförelse mellan svensk och
amerikansk rätt

Examensarbete
30 poäng

Torsten Sandström

Associationsrätt

HT 2008

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	6
1.3 Metod och material	6
1.4 Avgränsningar	7
1.5 Disposition	8
2 RÄTTSEKONOMISK TEORI	9
2.1 Allmänt	9
2.2 Begreppet välstånd och aktiebolaget som ett nätverk av kontrakt	9
2.3 Rättsekonomiska antaganden	10
2.4 Principal agent-teorin	11
2.4.1 Uppdragsförhållande	11
2.4.2 Informationssymmetri och agentkostnader	11
3 BOLAGSLEDNINGENS INTERNA SKADESTÅNDSANSVAR ENLIGT GÄLLANDE AMERIKANSK RÄTT	13
3.1 Allmänt	13
3.2 Bolagets formella organisation	14
3.3 Talerätt – processuella hinder	14
3.3.1 Allmänt	14
3.3.2 Direct eller Derivative?	14
3.3.3 Derivativ talan	15
3.3.4 Delaware Chancery Court Rule 23.1	16
3.3.5 Hinder 1 – Allege with particularity	17
3.3.6 Hinder 2 - Demand requirement	17
3.3.6.1 Demand excused	18
3.3.7 Hinder 3 – Special Litigation Committé	19

3.4	Fiduciary Duties	20
3.4.1	Allmänt	20
3.4.2	Utvecklingen av bolagsledningens Fiduciary Duties	20
3.4.3	The Business Judgment Rule	21
3.4.4	The Duty of Loyalty	22
3.4.4.1	Conflict of Interest	22
3.4.4.2	Corporate Opportunity Doctrine	23
3.4.5	The Duty of Care	24
3.4.5.1	Allmänt	24
3.4.5.2	Informerade beslut - business decision context	25
3.4.5.3	Skyldigheten att övervaka bolaget - Oversight context	26
3.4.5.4	Möjligheten att friskriva sig från The Duty of Care	26
3.4.5.5	Entire Fairness	27
3.4.6	The Duty to Act in Good Faith	27
4	BOLAGSLEDNINGENS INTERNA SKADESTÅNDSANSVAR ENLIGT GÄLLANDE SVENSK RÄTT	29
4.1	Allmänt	29
4.2	29 kapitlet 1 § ABL	29
4.2.1	Ansvarssubjekt	30
4.2.2	Länk 1 - Handling/Passivitet	31
4.2.3	Länk 2 - Oaktsamhet	31
4.2.4	Länk 3 - Adekvat kausalitet	32
4.2.5	Länk 4 - Skada	33
4.3	Talan om skadestånd till bolaget	33
4.3.1	Bolagsstämman handläggande - en processförutsättning	34
4.3.2	Talan av bolaget	35
4.3.3	Talan för bolagets räkning	35
5	DEN NORMATIVA FRÅGAN; BÖR DE NUVARANDE SVENSKA SKADESTÅNDSREGLERNA REVIDERAS?	36
5.1	Tidigare utredningar av skadestandsreglerna	36
5.2	Ändamålet med skadeståndslagstiftningen	37
5.3	Argument för och emot en revidering av skadestandsreglerna	38
5.3.1	Argument för en revidering	38
5.3.1.1	Få rättsfall	38
5.3.1.2	Bevisvärigheter	38
5.3.1.3	Respekten för ABL och allmänhetens förtroende	39
5.3.1.4	Höga processkostnader för kändanden	39
5.3.2	Argument mot en revidering	39
5.3.2.1	Den fria marknaden och risktagande	39
5.3.2.2	Badwill och kostnader för bolaget	40
5.3.2.3	Rekryteringsproblem	40
5.3.2.4	Alternativa sanktioner	40
5.3.2.5	Race to the bottom	40
5.3.2.6	Bonussystem och framtida anställningar	41
6	ANALYS	42

6.1	Komparativ analys	42
6.2	Bör de svenska reglerna revideras?	43
7	SLUTSATS	45
	BILAGA A	46
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	47
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	50

Summary

This essay is about the derivative suit, where a shareholder sues the management on behalf of the corporation. The purpose of the essay is to describe how the rules are applied in Swedish and American law and to investigate if the Swedish rules are in need for change.

In the paradigm corporation, investors delegate control over their investment to managers. This separation between shareholders and managers makes the corporation a breeding ground for conflicts of interest and opportunism, where the managers can use their position to obtain private benefits at the owners' expense. After decades of neglect, the corporate governance community is beginning to pay greater attention to the institutional role and legal obligations regulating the senior management.

But shareholder litigations are relatively rare in Sweden. To bring a lawsuit is risky and can turn out to be expensive and time consuming. The fact that the corporation's majority shareholder normally elects the management also creates a risk that the majority remains silent, even if the senior management has neglected their responsibilities and damaged the corporation. This makes the derivative litigation an important tool for the minority shareholders.

The Swedish rules in Chapter 29 of the Swedish Companies Act have been exposed to criticism for only be functioning at a level of principle which some believe can have a negative affect on the publics' confidence in the market. Few court rulings alongside with a difficult burden of proof for the shareholders who seek remedy suggest that there is a need for change. A change in the rules, however, is proving problematic and can have negative consequences for the corporation. The balance between holding directors accountable for their failures, yet encouraging them to serve and make risky and potentially value-creating business decisions is delicate. Therefore a change in the rules might not be the best solution to the problem.

Sammanfattning

Denna uppsats handlar om vilka möjligheter en aktieägare har att stämman den egna bolagsledningen i bolagets namn. Uppsatsen syftar till att redogöra för hur dessa regler ser ut både inom svensk och amerikansk gällande rätt, samt utreda huruvida frågan huruvida de svenska reglerna bör förändras.

Aktiebolaget kännetecknas i de flesta fall av att ägande och ledning är separerade från varandra, vilket kan medföra att ledningen utnyttjar sin ställning och skaffar sig privata fördelar på ägarnas bekostnad. Efter ett flertal stora företagsskandaler har mycket ljus riktats mot hur bolag bör styras och i vilken omfattning bolagsledningen bör hållas ansvarig då de försummat sina plikter. Processer om skadeståndsansvar mot den egna bolagsledningen är dock inte vanligt förekommande i Sverige då dessa riskerar att bli både dyra och tidskrävande. Då bolagets huvudägare normalt dominerar bolagsledningen finns det även en risk att majoriteten på bolagsstämman väljer att stå passiva, detta trots uppenbara fall där bolagsledningen skadat bolaget.

Då de svenska aktiebolagsrättsliga skadeståndsreglerna sällan används har dessa kritiserats för att fungera endast på ett principiellt plan och på så vis medföra att allmänheten förtroende för marknaden påverkas negativt. Få rättsfall tillsammans med en allmän hållen lagtext och svår bevisbörda för aktieägaren talar för att det föreligger ett behov av att förändra reglerna i 29 kap ABL. En förändring av reglerna visar sig dock vara problematisk och kan medföra en hel del negativa konsekvenser för aktiebolagen. Lagstiftaren ställs inför svåra avvägningar då effektiva ansvarsregler skall balanseras med att samtidigt uppmuntra bolagsledningen att ta riskfyllda och potentiellt värdeskapande affärsbeslut. Därav torde en ändring av reglerna i 29 kapitlet inte vara en bra lösning på detta svårlösta problem.

Förord

Så var examensarbetet klart och härmed sätter jag punkt för min studietid. Tiden i Lund har varit oerhört lärorik och jag kommer med säkerhet att sakna livet som student, i alla fall delar av det. Men just nu känner jag en stor belåtenhet av att vara färdig då jag med spänning blickar in i framtiden och det arbetsliv som nu tar vid.

Jag vill tacka min familj och mina vänner som varit mig behjälplig under resans gång. Ett särskilt tack till min mor för all den hjälp som jag har fått av dig genom den tid du lagt ner på att korrekturläsa alla mina arbeten. Jag vill även tacka min handledare Torsten Sandström för värdefulla kommentarer och att du genom din undervisning och ditt stora kunnande väckt intresset hos mig för associationsrätten.

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
CH	Chancery
DEL	Delaware
DGCL	Delaware General Corporation Law
MBCA	Model Business Corporation Act
SOU	Statens offentliga utredningar
SLC	Special Litigation Committé
SUPR	Supreme
SVJT	Svensk juristtidning
PROP	Proposition
NJA	Nytt juridiskt arkiv

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Att driva ett företag i aktiebolagsform har flera attraktiva fördelar och företagsformen har enligt många ansetts vara en av de främsta orsakerna till västvärldens ekonomiska utveckling och välstånd. Att en person kan satsa en begränsad kapitalinsats i ett bolag som drivs av någon annan, utan att riskera hela sin personliga förmögenhet, har underlättat möjligheten avsevärt för företagen att locka till sig investerare. Denna åtskillnad mellan dem som driver aktiebolaget, bolagsledningen, och de som tillför kapital, ägarna, är en av företagsformens stora styrkor. Men konstruktionen har även vissa inneboende problem och kan bland annat innebära en risk för att bolagsledningen missbrukar sin ställning eller skadar bolaget och indirekt även aktieägarna.

Under senare tid har intresset för hur ett aktiebolag bör styras ökat kraftigt. Debatten om corporate governance, bolagsstyrning, tog fart under 1990-talet i kölvattnet av flera företagsskandaler, både i utlandet och i Sverige. Skandalerna gällde bland annat manipulation av årsredovisningar, företagsledning som brustit i sitt ansvar och sin kontroll och felkonstruerade förmånssystem. Man ville nu få in mer aktiva aktieägare och skapa tydligare regler för en ökad öppenhet i aktiebolagen. En översyn gjordes av reglerna gällande aktiebolagets organisation i syfte att förstärka ägarfunktionen. En svensk kod för bolagsstyrning skapades också, vilken fick ett blandat mottagande av marknadens aktörer.

Däremot vad gäller förändringar av reglerna för styrelsens och den verkställande direktörens skadeståndsansvar har det varit förvånansvärt tyst.¹ Flera revideringar av aktiebolagslagen har gjorts under åren men skadestandsreglerna har i stort sett lämnats orörda. Detta trots att olika förarbeten framhållit att reglerna inte i tillräcklig grad ger aktieägaren en reell möjlighet att utkräva ansvar för de fall bolagsledningen agerar försumligt eller illojalt.² Ett bevis på detta torde vara det faktum att det har förts ytterst få rättsprocesser i Sverige gällande personligt skadeståndsansvar för bolagsledningen i aktiebolag, trots ibland uppenbara fall av misskötsamhet.

Det är viktigt av flera skäl att skadestandsreglerna är tydligt utformade och att det finns verksamma incitamentet för bolagsledningen. Inte minst för att upprätthålla allmänhetens förtroende för marknaden, men även ur ett rättviseperspektiv att den som åsamkar en skada skall ersätta den skadelidande. Att införa stränga skadestandsregler kan tyckas vara en enkel

---

¹ Styrelsen och den verkställande direktören benämns i de följande som bolagsledningen.

² SOU 1995:44 s 240f, Proposition 1997/98:99 s 180, SOU 2004:47 s 190f.

lösning på problemet. Men som alltid vid en regelöversyn, särskilt när regeln skall gälla på den fria marknaden, måste flera olika faktorer beaktas.

I denna uppsats kommer reglerna gällande bolagsledningen skadeståndsansvar och aktieägarnas möjligheter att väcka en talan om skadestånd för bolagets räkning mot den egna bolagsledningen att behandlas. Vidare redogör uppsatsen för huruvida de svenska reglerna bör revideras för att underlätta aktieägarnas processmöjligheter samt vilka för- och nackdelar en sådan revidering kan medföra.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att beskriva under vilka förutsättningar en aktieägare, i Sverige och USA, har möjlighet att i efterhand utkräva ansvar för handlingar som skadat bolaget, till följd av att bolagsledningen agerat försumligt eller illojalt. Uppsatsen behandlar de svenska reglerna i 29 kapitlet ABL och de skadeståndsgrundande plikter, Fiduciary Duties, som ålagts bolagsledningen i USA. Uppsatsen behandlar även frågan huruvida det finns några problem med den svenska lagstiftningen så som den är utformad idag och vilka problem som uppkommer då dessa regler skall revideras. Genom att analysera bolagsledningens skadeståndskyldighet i amerikansk rätt kan vi också få en bättre förståelse för de bakomliggande problem och överväganden som lagstiftaren ställs inför vid en revision av skadeståndsreglerna i ABL. Mina frågeställningar är enligt följande:

1. Vilka möjligheter har en aktieägare, i Sverige och USA, att i efterhand utkräva skadestånd av bolagsledningen då den genom pliktförsummelse skadat bolaget?
2. Bör lagstiftaren revidera de nuvarande svenska skadeståndsreglerna i 29 kapitlet ABL för att öka aktieägarnas processbenägenhet?

1.3 Metod och material

I uppsatsen används huvudsakligen en rättsvetenskaplig metod som består i att lag, förarbeten, praxis och doktrin har studerats. Syftet är att utreda gällande rätt, men också föra ett resonemang om huruvida reglerna bör förändras.

Uppsatsens problemområde behandlas ur ett rättsekonomiskt perspektiv. Rättsekonomiska argument används ofta för att förespråka en viss juridisk lösning och ekonomiska teorier har överlag stor betydelse för associationsrätten. Rättsekonomisk teori är inte någon enhetlig lära utan ett ekonomiskt perspektiv på juridiska regler. Inom amerikansk doktrin tar diskussionerna ofta avstamp i en rättsekonomisk bakgrund och förekommer ofta vid argumentering och diskussioner om hur bolagsrättsliga regler skall utformas, i synnerhet reglerna om bolagsledningens skadeståndsansvar

gentemot aktiebolaget. I uppsatsen behandlas dock ämnet huvudsakligen ur en juridisk synvinkel.

Uppsatsens form är komparativ och metoden har flera fördelar. I Sverige har det förts få skadeståndsprocesser och det finns av den anledningen förhållandevis lite praxis inom området. Här kan de amerikanska domstolarnas uttalanden och argument vara vägledande och användas till att ge uppslag och idéer på lösningar inom den svenska rätten. Att det handlar om två olika rättsordningar, civil law och common law jurisdiktionen, kan väcka vissa funderingar gällande valet av länder. Här är det dock andra faktorer som blir viktiga vid den komparativa studien, framför allt att länderna har jämförbara samhällsekonomier och att reglernas bakomliggande skyddsintressen är av liknande karaktär. De förväntningar och skyldigheter som finns på bolagsledningarna i ett aktiebolag torde också vara något likvärdiga i Sverige och USA. Vidare har aktiebolagen i respektive land samma grundläggande syfte, vilket är att generera vinst till aktieägarna.³ Av dessa anledningar spelar skillnaderna i rättsordningen en tämligen liten roll.

Materialet som använts i uppsatsen består framför allt av lagtext, förarbeten och doktrin, både aktuell och äldre sådan, med svenskt eller amerikanskt ursprung.

1.4 Avgränsningar

Mot bakgrund av uppsatsens metod och syfte finns ett antal avgränsningar. Uppsatsen behandlar endast bolagsledningens skadeståndsansvar gentemot själva aktiebolaget. Således behandlar uppsatsen inte det skadeståndsansvar som kan uppkomma för bolagsledningen direkt mot en aktieägare eller bolagets skadeståndsskyldighet gentemot tredje man. Däremot kan det vara intressant att redogöra för i vilka situationer en skadeståndsfråga hänförs till den ena eller den andra kategorin. Detta är viktigt framförallt i USA där det av strategiska skäl kan vara viktigt att utforma en talan så att den faller in under en särskild kategori, vilken jag kort har behandlat under den amerikanska delen i min framställning.

Uppsatsen gör inte heller någon närmare redogörelse för bolagsledningens specifika skyldigheter i olika situationer som kan följa av uppdraget. För den intresserade läsaren, som vill veta mer om dessa skyldigheter, kan jag varmt rekommendera Dotevalls bok som återfinns i källförteckningen.

Vad gäller den amerikanska rätten är bolagsrättslig lagstiftning en delstatlig angelägenhet. Frågan är då vilken delstats aktiebolagsrätt som är mest lämplig som utgångspunkt för en komparativ studie? Att göra en heltäckande utredning av samtliga delstaters bolagsrätt skulle dels göra uppsatsen för lång, dels göra den mer otydlig. Därför, vad gäller delstatlig

---

³ För svensk rätt se 3 kap. 3 § ABL samt Bergström & Samuelsson s 72, Nial & Johansson s 32 m.fl. Inom amerikansk rätt se rättsfallet *Dodge v Ford Motor* 170 N.W. 688 (1919).

reglering, kommer endast den inom bolagsrätten tongivande jurisdiktionen i Delaware att behandlas. Valet av Delaware motiveras närmare i inledning av kapitlet om den amerikanska rätten.

Med bolagsledningen avses, om inget annat anges i uppsatsen, aktiebolagets styrelse och den verkställande direktören - personer som rättsligt eller faktiskt utövar ledningen över ett företag. Aktiebolagets högsta beslutande organ är bolagsstämman men brukar inte generellt innefatta begreppet bolagsledningen, vilket är viktigt att särskilja.

1.5 Disposition

Uppsatsen inleds med en introduktion till rättsekonomisk teori och tar avstamp i principal agent-teorin. Denna bakomliggande teoribildning ger läsaren en god förståelse för varför problem uppstår med aktiebolagets funktionsfördelning samt varför det är viktigt med tydliga regler om skadestånd för bolagsledningen i ett aktiebolag. I uppsatsens huvuddel behandlas först de amerikanska aktiebolagsrättsliga reglerna som aktualiseras i de fall en aktieägare vill stämma bolagsledningen i bolagets namn och därefter de svenska reglerna. Den observanta läsaren kommer att upptäcka att jag har valt att börja med de materiella reglerna i svenska rätt, men de processuella reglerna i amerikanska rätt. Inom den amerikanska rätten har den processuella delen av en skadeståndstalan mot bolagsledningen på senare tid fått stå betydelse för utgången av målet. Reglerna har även flera materiella inslag. Jag är dock av den uppfattningen att förståelsen för helheten underlättas om jag börjar med de processuella reglerna, vem som har talerätten, och därefter den materiella delen och vad en aktieägare måste kunna påvisa för att skadeståndsansvar skall föreligga. Att regelsystemen beskrivs separat beror på de stora skillnader som finns dem emellan. Att beskriva båda ländernas skadeståndsregler parallellt hade troligen varit mer förvirrande än pedagogiskt. Uppsatsen är till stor del deskriptiv och analysen ligger i sättet på vilket problem och argumentation presenteras. I den sista delen görs en närmare redogörelse av den kritik som framförts om de svenska reglernas uddlöshet och vilka faktorer som måste beaktas vid en eventuell revidering av reglerna. Uppsatsen avslutas med några avslutande kommentarer i syfte att sammanställa huvuddragen i den svenska och amerikanska regleringen samt huruvida en ändring av reglerna är relevant för svenskt vidkommande.

2 Rättsekonomisk teori

2.1 Allmänt

Den rättsekonomiska teorin ser på juridiken utifrån ett nationalekonomiskt perspektiv. Genom att ställa upp olika grundförutsättningar försöker rättsekonomin förstå vilka rättsliga regler som bäst främjar samhällsekonomiskt välstånd.⁴ Den bolagsrättsliga regleringen skall säkerställa att företagen får tillgång till investeringskapital och utformas så att den främjar det mest optimala och effektiva utnyttjandet av bolagets resurser. Därför blir de rättsekonomiska teorierna av stor betydelse för just den associationsrättsliga regleringen.

För att förstå det bakomliggande problemområdet, som har sin grund i principal agent-teorin, introduceras läsaren i begreppet *agentkostnad*. Då det är svårt för aktieägarna i större bolag att veta huruvida bolagsledningen endast har bolagets bästa för ögonen när de utövar sitt uppdrag och fattar beslut för bolaget, uppstår kostnader för aktieägarna för att kontrollera och säkerställa att så är fallet. Dessa agentkostnader är ett ineffektivt sätt att använda resurser på, både för bolaget och för samhället i stort. Vidare är det också en rättvisefråga att bolagsledningen inte skall använda resurser som egentligen tillhör någon annan. Genom regler om skadestånd uppmärksammas bolagsledningen på att de kan bli personligt betalningsansvariga vid plikstridiga handlingar som skadar bolaget, och därmed minskar risken för skada. Med ett rättsekonomiskt perspektiv blir det lätt att förstå varför bolagsledningen behöver tydliga incitament att handla i aktieägarnas intresse och inte missbrukar sin ställning i aktiebolaget.

2.2 Begreppet välstånd och aktiebolaget som ett nätverk av kontrakt

Enligt klassisk nationalekonomi teori skapas välstånd genom att så många frivilliga avtal som möjligt träffas.⁵ I ett frivilligt avtal anser båda parter att de får något som är mer värt än det de hade före avtalet, i annat fall skulle de inte ha ingått något avtal. Den fria marknaden är med detta synsätt grundläggande för samhällsekonomin och individernas egenintresse främjar den ekonomiska utvecklingen.

Börsnoterade och andra större aktiebolag karakteriseras av att en anställd bolagsledning leder företaget som utvecklar, producerar och marknadsför varor eller tjänster som genererar intäkter. Inom rättsekonomisk teori ser man traditionellt på företaget som ett nätverk av kontrakt (*nexus of*

---

⁴ Stattin s 31.

⁵ Dahlman *et al* s 35.

contracts) tillkomna i syfte att minska de transaktionskostnader som uppkommer då två parter skall utbyta tjänster på marknaden.⁶ Genom att samverka i företagsform slipper varje enskild delägare att genomföra en enskild upphandling och produktionskostnader kan således hållas nere.⁷ Vad som sker inom företaget var även föremålet i en uppmärksammat artikel av rättsekonomen Ronald Coase, där han hävdade att företag uppstår när kostnaderna för att utföra något internt i ett företag är lägre än kostnaderna för att utföra samma på den öppna marknaden.⁸ Ju fler avtal som träffas, desto större blir samtidigt välbefindet i samhället.

2.3 Rättsekonomiska antaganden

För att förstå principal agent-problematiken behöver man först göra några rättsekonomiska grundantaganden. För det första utgår man i rättsekonomin från att människan är en *rationell nytto-maximerare* (homo economicus).⁹ Huruvida denna förutsättning alltid är sann har ifrågasatts inom rättsekonomin. Det finns flera motargument för att människan kan vara irrationell i sitt beslutsfattande och det ekonomiskt mest rationella alternativet väljs bort. Dock hävdar en del att så är fallet endast när beslutsunderlaget för personen som skulle fatta beslutet inte är korrekt, eller väsentlig information saknades. Hade informationen varit korrekt skulle personen ha tagit ett beslut utifrån teorin om rationella nytto-maximerare. Om både uppdragsgivaren (principalen) och uppdragstagaren (agenten) är nytto-maximerare finns det goda skäl för antagandet att agenten inte alltid handlar i principalens intresse. Således blir ett följdantagande att människor som agerar på uppdrag av någon annan kommer att agera *opportunistiskt*, d.v.s. att om de inte övervakas så betar de sig illojalt om deras egen nytta kan maximeras.

Vidare kan agenten ha en avvikande syn på risktagande s.k. *riskaversivitet*. En agent kan vara benägen att ta både större och mindre risk än vad som är optimalt utifrån ett aktieägarperspektiv. I ett börsbolag kan bolagsledningen ha intresse av att ha flera olika verksamheter för att sprida risken, så att ett ekonomiskt bakslag i en del av verksamheten inte drabbar hela företaget. Detta beror på att ledningens kompetens och kunskap är företagsspecifik och ledningen på så sätt har mer att förlora vid en framtvungad övergång till annan verksamhet. Aktieägaren har dock i normalfallet inget behov av att åstadkomma riskspridning genom att låta företaget ägna sig åt flera verksamheter eftersom de i stället kan sprida sina risker genom att ha en diversifierad aktieportfölj. Å andra sidan kan bolagsledningen vara mindre försiktig att se risker vad gäller resursanvändningen och i strategibesluten då man inte har samma ekonomiska risk i de beslut man fattar.¹⁰

---

⁶ Dahlman *et al* s 37.

⁷ Sandström s 25.

⁸ Samuelsson s 528.

⁹ Dahlman *et al* s 14.

¹⁰ Bergström & Samuelsson s 84f.

2.4 Principal agent-teorin

2.4.1 Uppdragsförhållande

Då aktieägarna i ett aktiebolag har delegerat till bolagsledningen att förvalta bolaget finns en risk för att deras intressen inte helt sammanfaller. Dessa konflikter har som jag tidigare nämnt sin grund i principal agent-teorin. Ett principal agent-förhållande kan definieras som ett kontrakt (explicit eller implicit), under vilket en uppdragsgivare (aktieägarna) engagerar uppdragstagare (bolagsledningen), till att utföra arbetsuppgifter för sin räkning och där beslutsfattandet delegeras till uppdragstagaren.¹¹ Då bolagsledningen har fullmakt att agera i aktieägarnas ställe finns således en risk att bolagsledningen försöker skaffa sig personliga fördelar eller lockas till att själva utnyttja affärsmöjligheter som ligger inom bolagets verksamhetsområde. Ju mindre eget satsat kapital som agenten har i bolaget, desto större är risken att en konflikt uppstår. Har däremot bolagsledningen eller dennes familj alla aktier i bolaget finns inget övervakningsproblem och någon intressekonflikt uppstår i princip inte.

2.4.2 Informationssymmetri och agentkostnader

Problemet har sin grund i det informationsövertag som bolagsledning (agenten) har gentemot aktieägarna (principalen). Eftersom ledningen verkar närmare bolaget besitter den en större kunskap om bolaget och dess verksamhet. Ju större bolaget är, med utspridda aktieägare, desto större blir problemet att övervaka att ledningen tar beslut som är ägnade att tillvarata bolagets intresse fullt ut.

De övervakningsproblem som har sin grund i informationsövertaget ger upphov till s.k. agentkostnader. Kostnaderna innefattar alla de resurser som agenten måste avleda för att övervaka principalen. Om aktieägarna (principalen) inte ger bolagsledningen (agenten) rätt sorts incitament kommer dennes intressen enligt de rättsekonomiska antagandena ovan inte överensstämma med aktieägarnas (principalen). Ett vanligt sätt att förena företagsledning och aktieägarnas intressen är att använda olika incitamentsprogram eller krav på visst ägande av bolagsledningen. Om man inte kan undanröja agentproblematiken på kontraktuell nivå måste agenten hitta andra lösningar. Aktiebolagsrättsliga procedur- och informationsregler kan också fungera som handlingsdirigerande lagregler. Dessa kan också hjälpa aktieägaren med övervakningen av företagsledningen och till följd sänka agentkostnaderna.¹² Problemet med agentkostnader är även i viss mån självreglerande då marknaden kan påverka bolagsledningens intresse att uppträda lojalt eller icke opportunistiskt. I bolag med en ineffektiv ledning, som inte sköter sitt uppdrag med den omsorg man kan förvänta sig,

---

¹¹ Bergström & Samuelsson s 23.

¹² Bergström & Samuelsson s. 28f.

finns alltid en överhängande risk att ett aktiebolag blir uppköpt då det troligtvis är undervärderat på grund av ledningens bristande kompetens. Skadeståndsreglerna i aktiebolagen har en liknande effekt då de sänker agentkostnader och ger bolagsledningen incitament att agera i aktieägarnas intresse och inom uppdraget inte agera på ett sådant sätt att bolaget skadas.

3 Bolagsledningens interna skadeståndsansvar enligt gällande amerikansk rätt

3.1 Allmänt

I USA är den bolagsrättsliga lagstiftningen en delstatlig angelägenhet.¹³ Samtliga delstater har en egen aktiebolagslag, vilka trots många inbördes likheter även avviker från varandra i flera avseenden. Således blir reglerna något olika beroende på i vilken delstat bolaget väljer att inkorporera sin verksamhet. Flera försök har gjorts att harmonisera lagarna och en modellag, MBCA, har utarbetats av American Bar Association.¹⁴ MBCA är avsedd att vara en vägledning för delstatliga lagstiftare när dessa ser över och reviderar den delstatliga bolagsrätten och är således inte överordnad delstaternas egna aktiebolagslagar.

En av de viktigaste delstatliga lagarna är den i Delaware.¹⁵ Då Delawares aktiebolagslag inte pålägger bolagsledningen lika långtgående plikter samt erbjuder mer flexibilitet över hur bolaget skall struktureras, har detta bidragit till att huvuddelen av de stora amerikanska bolagen är inkorporerade här.¹⁶ Lagstiftaren i Delaware är ofta snabb på att reformera lagen och göra tillägg när nya problem dyker upp.¹⁷ Men både lagstiftarna och domstolen i Delaware har även blivit kritiserade för att ha en alltför företagsvänlig hållning och genom den förmånliga lagstiftningen bidra till ett "race to the bottom", där andra delstater måste följa samma spår för att konkurrera om företagen.¹⁸ I många fall är företagets enda koppling till Delaware en brevlåda och ett agentkontor, som handlägger administrativa uppdrag för bolagets räkning. Att en delstat vill framstå som en attraktiv delstat att välja som sitt säte är lätt att förstå med de enorma summor som företagen bidrar med i avgifter och skatter. Andra observatörer menar, att då aktiebolagen från Delaware är överlägsna och attraherar flest investerare, bidrar de istället till ett "race to the top".¹⁹ Oavsett vilket läger man ansluter sig till avgörs de facto de flesta bolagsrättsliga tvister under Delaware General Corporation Law.²⁰ Även andra delstater hänvisar flitigt i sin praxis

---

¹³ I Artikel 1 Sektion 8 i den amerikanska konstitutionen återfinns den federala regeringens s.k. "enumerated powers", vilka inte innefattar bolagsrättslig lagstiftning.

¹⁴ Model Business Corporation Act, eller MBCA, är representativ för innehållet i de olika delstatliga lagarna och revideras regelbundet.

¹⁵ Utöver Delaware anses även lagstiftning och rättstillämpningen i Kalifornien och New York ha stort inflytande på bolagsrätten i övriga USA.

¹⁶ Andra fördelar är att det inte finns något minimikapital vid bildandet; aktieägarna kan vara anonyma samt att bolagsskatten i delstaten är en av de lägsta i USA.

¹⁷ Palmiter s 39.

¹⁸ Cary s 40.

¹⁹ Winter s 14.

²⁰ I det följande DGCL.

till Delawares avgöranden varvid det blir naturligt att främst behandla denna lagstiftning i uppsatsen.

3.2 Bolagets formella organisation

Bolagsledningen i amerikanska aktiebolag har i stora drag en likartad funktion som bolagsledningen i ett svenskt aktiebolag. Den formella organisationen av bolagets ledning uttrycks i DGCL § 141 (a) på följande sätt:

"The business and affairs of every corporation organized under this chapter shall be managed by or under the direction of a board of directors..."

The Board of Directors, i det följande "styrelsen", blir genom denna skrivelse det centrala ledningsorganet i bolaget. Styrelsens befogenheter omfattar såväl de inre som yttre angelägenheterna i bolagets verksamhet.²¹ Bolagets löpande förvaltning handhas av officers, vilka kan jämföras med verkställande direktör och andra personer på ledande positioner inom företaget, som utses och övervakas av styrelsen.

3.3 Talerätt – processuella hinder

3.3.1 Allmänt

Trots att Delawares regler om vem som får väcka en skadeståndstalan mot bolagsledningen i bolagets namn ser ut som processuell formalia, har reglerna utvecklats till en central substantiv regel. Den grundläggande frågan vid en derivativ talan är i vilken utsträckning bolaget, genom bolagsledningen eller en tillsatt kommitté, har rätten att överta beslutsfattandet om skadeståndsfrågan och huruvida den skall bli föremål för en rättegångförhandling eller avvisas. Frågan är med andra ord: vem kommer att få kontrollen över talerätten, bolaget eller aktieägaren, och vem avgör huruvida en materiell prövning av frågan skall göras? Lösningen inom den amerikanska bolagsrätten är ett system där aktieägare tillåts att stämma derivativt, men där bolaget först måste få chansen att agera.²²

3.3.2 Direct eller Derivative?

Den första frågan är huruvida talan kan väckas i bolagets namn eller av aktieägaren direkt. I amerikansk rätt finns två sätt att föra talan om skadeståndsansvar gentemot bolagsledningen, antingen genom en *direct suit* eller genom en *derivative suit*. Om skadan är av direkt karaktär aktualiseras inte frågan huruvida bolaget kan ha rätt att besluta om en process, och talan kan väckas direkt. Här har således aktieägaren ett visst strategiskt utrymme att karaktärisera talan åt det ena eller andra hållet. Var gränserna går mellan en direkt talan och en derivativ talan är inte helt klar,

---

²¹ Dotevall s 33.

²² Palmiter s 297f.

och domstolarna har givits en viss frihet att själva avgöra vilken karaktär målet har.²³ Friheten är dock inte helt utan gränser. Genom den praxis om växt fram finns två frågor som skall besvaras.

1. Vem har lidit skadan?
2. Vem tillfaller en eventuellt ersättning?²⁴

En aktieägare kan således stämma direkt om skadan kan kopplas till en kontraktuell rätt, alternativt en rättighet som aktieägaren har enligt lag eller som utmynnarn från själva ägandet av aktien. Skador som kan tänkas leda till en direkt stämning är undanhållande av aktieböcker och annan väsentlig information som aktieägaren har rätt att få ta del. Det kan även handla om frågor där beslut om utdelning tagits med inte utbetalats till aktieägaren. I de fall skadan drabbat bolaget och inneburit en värdeminskning av bolagets samlade förmögenhet, blir talan i de flesta fall derivativ. Detta innefattar de flesta fall där aktieägare hänvisar till att pliktförsummelsen inneburit att värdet på dennes aktier minskat, då skadan även drabbat resterande aktieägare med andelar i bolaget. När en aktieägare stämmer direkt aktualiseras inte de processuella hinder som en derivativ talan medför och är av denna anledning ett lättare sätt att nå framgång med sin talan. Varför skulle en aktieägare då vilja stämma derivativt? Svaret är ganska lätt. I USA vilar en grundsats om att varje part står för sina rättegångskostnader. Således kan en misslyckad derivativ talan i vissa fall leda till att man slipper bära hela eller delar av processkostnaderna, inklusive advokatkostnader.²⁵

Vissa fall är dock av både direkt och derivativ natur. Här blir det mer problematiskt att bestämma vilken karaktär målet har. En viss rätt kan både sägas tillfalla aktieägaren direkt men också innebära att bolagsledningen bryter mot de generella plikter gentemot aktieägarna som faller inom ramen för uppdraget. Vissa domstolar har t.ex. kategoriserat försök om att svälta ut minoritetsägare genom att inte betala utdelning som en direkt talan, medan andra domstolar behandlat dessa frågor som en derivativ talan.²⁶

3.3.3 Derivativ talan

I det fortsatta skall vi endast fokusera på den derivativa talan och frågan om vem som har talerätten i skadeståndsmål, i bolagets namn, gentemot bolagsledningen. Tanken med reglerna är att det är bolaget som lidit den primära skadan i ett derivativt skadeståndsmål, och aktieägarna endast indirekt, och därför skall ges den initiala rätten att också väcka talan om skadestånd. Ett sådant beslut ankommer, som vi tidigare sett, på styrelsen eller den verkställande direktören.²⁷ Detta kan i vissa fall leda till att

---

²³ Olson s 596.

²⁴ Gevurtz s 395f. Se även *Lufkin & Jenrette Inc* 845 A.2d 1031 (Del.Supr.2004).

²⁵ Palmiter s 299.

²⁶ I *Eisenberg v. Flying Tiger Line, Inc* hade styrelsen beslutat om en omorganisation och fusion i syfte att späda ut aktierna och på så sätt medvetet försvagat kärandes rösträtt. Talan ansågs vara av direkt natur trots att en liknande talan ofta kategoriseras som derivativ.

²⁷ Som agerar under uppsikt av styrelsen.

bolagsledningen på felaktiga grunder väljer att avstå från möjligheten att väcka talan.²⁸ Därav har aktieägaren givits möjligheten att stämma derivativt, men möter istället flera processuella hinder på vägen till en domstolsförhandling. Detta för att aktieägarna å sin sida kanske inte heller är det subjekt som är bäst lämpat att avgöra huruvida bolaget skall väcka talan mot bolagsledningen. Dels kräver en derivativ talan endast en enda aktieägare. Aktieägarens syn på bolagets affärsinriktning kan divergera från de övriga aktieägarnas syn. Vidare kan det visa sig att aktieägarens avsikter med att väcka talan kan vara av personlig karaktär, t.ex. genom innehav i konkurrerande verksamheter.²⁹ De uppställda kraven förhindrar därmed s.k. *strike suits*, där talan endast tjänar aktieägaren eller ombudets privatekonomiska syften. Ett tredje bakomliggande syfte med dessa hinder, innan en aktieägare tillåts stämma för bolagets räkning, är att minska antalet onödiga och uppenbart felaktiga processer som kan vara både tidskrävande och kostsamma.³⁰

3.3.4 Delaware Chancery Court Rule 23.1

De processuella reglerna gällande talerätten i en derivativ talan återfinns i Delaware Chancery Court rule 23.1³¹

"In a derivative action brought by one or more shareholders or members to enforce a right of a corporation.....the complaint shall allege that the plaintiff was a shareholder or member at the time of the transaction of which the plaintiff complains or that the plaintiff's share or membership therefore devolved on the plaintiff's operation of law. The complaint shall also allege with particularity the efforts, if any, made by the plaintiff to obtain the action the plaintiff desires from the directors or comparable authority and the reasons for the plaintiff's failure to obtain the action or for not making the effort."

Enligt regeln krävs att en aktieägare med viss utförlighet först skall framställa ett krav på styrelsen om att väcka talan, ett s.k. *demand requirement*. In fine finns dock en möjlighet att undvika en sådan framställan s.k. *demand excused*. Vad som är viktigt att klargöra är var någonstans i processen vi befinner oss. Vad domstolen i detta läge skall ta ställning till i regel 23.1 är huruvida de skall släppa upp talan till domstolsförhandling eller inte, eller som tidigare nämnts, vem som har rätten att inleda en talan. Således har ingen process inletts, utan aktieägaren måste i ett s.k. *pre-suit* kunna visa för domstolen att man uppfyller de krav som regeln uppställer och för att direkt kunna ta kontrollen över processen.

---

²⁸ Dock skall nämnas att möjlighet faktiskt utnyttjas då bolaget själv får "kontrollen" över processen.

²⁹ Gevurtz s 386f.

³⁰ I vissa delstater, såsom NY, uppställer man ett hinder i form av utställande av en säkerhet i de fall aktieägaren inte har framgång i målet och blir skyldig att betala delar av rättegångskostnaderna.

³¹ Delaware Chancery Court är den domstol i Delaware där bolagsrättsliga frågor anhängiggörs. Domstolen är en "Court of Equity" och använder sedvanerätt och praxis vid bedömningar. Då domstolen inte är en "Court of Law" finns det inget jurysystem, utan talan hörs av en domare direkt som kallas för Chancellor. I 2008 finns det en Chancellor och fyra vice Chancellors. Parterna i målet har rätt att överklaga till Delaware Supreme Court.

För att underlätta förståelsen av de processuella reglerna finns en översiktskarta i Bilaga A.

3.3.5 Hinder 1 – *Allege with particularity*

Utförlighetskravet innebär att aktieägaren med viss exakthet kan precisera grunden i sin talan och varför en process skall inledas. Syftet med kravet är dels att bolaget och bolagsledningen skall kunna ta ställning till huruvida de skall gå vidare i frågan och väcka en talan.³² Enligt regeln måste aktieägaren kunna *allege with particularity*. Hur detaljerad framställan måste vara kan inte utläsas i regeln, men domstolen har uttryckt krav på att aktieägaren måste kunna visa vad själva skadehandlingen innebär, vem kravet riktas mot, påvisa att bolaget har skadats samt ett krav på ersättning.³³ Domstolen brukar hänvisa den kärende parten att använda de s.k. "tools at hand"³⁴ för att domstolen skall gå vidare i frågan.³⁵ Det går således inte att komma med rena anklagelser mot bolagsledningen, utan visst krav på substans i påståendena i det framförda kravet föreligger.

3.3.6 Hinder 2 - Demand requirement

Enligt huvudregeln i 23.1 är det initialt styrelsen som skall ges möjligheten att avgöra huruvida talan skall väckas eller inte. Om en aktieägare gör en framställan till bolagsledningen som vägrar att inleda en process, får detta stor inverkan på aktieägarens fortsatta möjligheter, då beslutet faller under Business Judgment-presumtionen.³⁶ I de fall aktieägaren framställt ett krav på styrelsen, kan man inte gå vidare och väcka en ny derivativ talan så länge styrelsens beslut att avvisa kravet var felaktigt (wrongful).³⁷ För att ett beslut om att avvisa ett framställt krav anses som felaktigt måste aktieägaren kunna visa för domstolen att en intressekonflikt förelåg, beslutet föregicks av illojalt beteende eller att bolagsledningen inte skaffade sig tillräckligt med underlag för beslutet.³⁸

Detsamma gäller om det visar sig att aktieägaren under en inledd process inte behövde framställa krav om en talan till styrelsen, men att aktieägaren under något skede i processen trots allt gjort en framställan härom. I dessa fall anser domstolen att kärendeparten avstått från sin möjlighet att hävda

---

³² Palmiter s 308.

³³ Palmiter s 302.

³⁴ Med "tools at hand" menas att aktieägaren använder sig av all nödvändig information den kan få tag i från aktieböcker, rörelseresultat, pressmeddelanden, SEC-information om det är publikt etc., för att sedan göra ett s.k. *pre-suit demand* till bolagsledningen. *Grimes v. Donald*, 673 A.2d 1207, 1216 n.11 (Del. 1996).

³⁵ Se *In re Citigroup Shareholders Litigation.*, 2003 WL 21384599 (Del. Ch. June 5, 2003); se också *Rales v. Blasband*, 634 A.2d 927, 934-35, n.10 (Del. 1993).

³⁶ Mer om business judgment-presumtionen i kapitel 3.4.3.

³⁷ *Spiegel v Buntrock*, 571 A.2d 767 (Del.1990), *Grimes v. Donald*, 673 A.2d 1207, 1216 n.11 (Del. 1996) båda rättsfallen behandlade frågan huruvida bolagsledningens beslut att avvisa ett framställt krav var ett s.k. wrongful refusal.

³⁸ *Grimes v. Donald*, 673 A.2d 1207, 1216 n.11 (Del. 1996).

undantag och bolaget ges åter kontrollen över processen.³⁹ Det faktum att aktieägaren framställer krav på styrelsen betyder i majoriteten av fallen chansen att få till en domstolsförhandling är minimal, då ödet för en eventuell process placeras i händerna på bolaget och dess styrelse.

3.3.6.1 Demand excused

En bättre väg att gå för aktieägaren är istället att inte framställa krav och använda undantaget i 23.1. Detta genom att försöka hävda att ett krav på styrelsen kan frångås, s.k. *demand excused*. I dessa fall har styrelsen ingen möjlighet att avvisa talan. Däremot har styrelsen rätt att tillkalla en oberoende grupp, en s.k. Special Litigation Committé, som i ett nästa led har rätt att granska huruvida talan är i bolagets intresse.⁴⁰

För att aktieägaren skall slippa att först göra en framställan hos bolaget krävs att en sådan uppenbarligen skulle vara meningslös. Att det finns en möjlighet till undantag sparar aktieägarna både tid och kostnader i de fall där en jävig eller opartisk bolagsledning ändå med största sannolikhet avvisar aktieägarens framställda krav.⁴¹ Vad en aktieägare måste visa för domstolen för att undantas från kravet att först gå till bolaget fastställdes i *Aronson v. Lewis* där domstolen hänvisade till två olika förutsättningar.⁴² Ett framställt krav kan undgås:

"..only if the plaintiff can allege particularized facts creating a reasonable doubt about

- *(a) Directors are disinterested & independent, and*
- *(b) Challenged transaction was product of valid exercise of business judgment."*⁴³

Trots formuleringen är regeln alternativ och det räcker att kunna påvisa en av förutsättningarna i (a) eller (b).⁴⁴ Den första möjligheten är att kunna påvisa att någon i bolagsledningen har ett finansiellt intresse i transaktionen som påverkar deras objektivitet. Detta vid tiden då bolagsledningen skall bedöma huruvida en talan om skadestånd skall väckas eller inte. I regel krävs här, för att få möjlighet till *demand excused*, att en majoritet av styrelsen är involverade i beslutet eller dominerad av en jävig majoritetsaktieägare.⁴⁵ Den andra möjligheten för att undantaget skall gälla är om aktieägaren kan visa att transaktionen eller beslutet inte var affärsmässigt motiverad. Med andra ord att det beslutet eller transaktionen innefattar någon komponent av illojalt eller bedrägligt beteende. Detta vid

---

³⁹ *Spiegel v. Buntrock* 571 A2d 767 (De1990).

⁴⁰ Mer om SLC i följande stycke.

⁴¹ Grossman s 411f.

⁴² I rättsfallet hade styrelsen godkänt ett avgångsvederlag till bolagets VD som ägde 47 % av aktierna. Domstolen uttalade att endast av den anledningen att svaranden är majoritetsägare och valt den sittande styrelsen skapade inte per automatik en "reasonable doubt" gällande styrelsens oberoende.

⁴³ In *Aronson v. Lewis* 473 A.2d 805, Supreme Court of (Del. 1984).

⁴⁴ *Marx v Akers*, 666 N.E 2d 1034 (NY1996).

⁴⁵ Palmiter s 320.

tiden beslutet togs eller transaktionen genomfördes och oavsett om bolagsledningen vid tidpunkten för talans väckande är ojävig eller oberoende. Således är kraven högt ställda.

3.3.7 Hinder 3 – Special Litigation Committé

Det faktum att aktieägaren lyckas frångå kravet att först framställa krav hos styrelsen, betyder inte per automatik att talan kan väckas. Dessförinnan har bolaget en möjlighet att tillkalla en oberoende grupp, en Special Litigation Committé. Vad kommittén skall utreda är huruvida en talan ligger i bolagets intresse och därefter rekommenderar huruvida talan skall väckas eller inte. Således behåller bolaget och dess ledning en viss kontroll över den fortsatta processen. Det är bolagsledningen som bestämmer kommitténs sammansättning och den kan bestå av någon av bolagets styrelseledamöter eller utomstående personer, under förutsättning att de är ojäviga och opartiska.⁴⁶ I de flesta fall kommer man fram till att det inte är i bolagets intresse att gå vidare i frågan.⁴⁷ Att kommittén rekommenderar att inte gå vidare med en skadeståndstalan är dock inte slutgiltigt. Skulle det visa sig att kommittén inte är opartisk är dess rekommendation meningslös. I rättsfallet *Zapata Corp v. Maladano* uttalade sig Delaware Supreme Court att, trots att kommitténs sammansättning var opartisk, kan det fortfarande finnas en undermedveten påverkan av kommittén. Detta när styrelsemedlemmar skall avgöra en ansvarsfråga för medlemmar av samma styrelse.⁴⁸ I fallet skapade domstolen ett tvåstegstest för att avgöra om kommitténs beslut om att avvisa talan skall respekteras eller inte.

1) Först skiftade domstolen bevisbördan på kommitténs opartiskhet från käranden till kommittén själv att visa sin opartiskhet samt att den utrett frågan tillräckligt och agerat i god tro.

2) Därefter konstaterade domstolen att även om kommitténs rekommendation klarar det första testet måste domaren använda sitt eget "business judgement" i beslutet huruvida talan skall avvisas eller inte.

I domskälen anfördes att det andra steget är "*the essential key*" för att uppnå den balans som själva testet försöker uppnå. I Delaware har dock domare ofta givit Business Judgement skydd då en kommitté rekommenderar att inte fortsätta processen.⁴⁹

---

⁴⁶ Den tillsatta gruppen består vanligtvis av nytillsatta styrelsemedlemmar, ibland i syfte att delta i kommittéarbetet. Vid tillsättandet har det riktats kritik mot att strukturellt jäv inte kan förhindras.

⁴⁷ Klein, Ramseyer, Bainbridge s 412.

⁴⁸ I rättsfallet *Zapata Corp v. Maladano* 430 A.2d 779 (Del.1981) väcktes en derivativ talan efter att styrelsen påskyndade inlösendagen av utställda optioner, vilket medförde vissa skatteförmåner för mottagarna av optionen samt för bolaget. I fallet rekommenderade SLC:n att avvisa talan. Domstolen gick på kommitténs linje och krävde ytterligare bevis för dess oberoende. Man uttalade dock att i de fall SLC wrongfully refused, har en aktieägare möjlighet att gå vidare i frågan och talan kan väckas.

⁴⁹ Scarlett s 598.

Efter det att domstolen i fallet Aronson v Lewis införde ett krav på att man först måste gå via bolagsledningen för att väcka talan, har kommittén fått en ganska liten roll i derivativa processer om skadeståndsansvar. Detta eftersom huvudregeln oftast gäller och ganska få fall träffas av undantaget i regel 23.1 varvid behovet av att tillsätta en kommitté sällan aktualiseras.⁵⁰

3.4 Fiduciary Duties

3.4.1 Allmänt

Som ni märker får procedurreglerna ett stort utrymme att avgöra aktieägarnas och bolagets möjligheter att utkräva skadestånd av den egna ledningen. Har man väl lyckats att frångå huvudregeln för att framställa krav på styrelsen genom att skapa ett "reasonable doubt" att bolagsledningen faktiskt har brutit mot en av sina plikter, är chansen att nå framgång i sin talan ändå ganska stor, då man redan i ett pre-suit konstaterat att något inte stått rätt till i bolaget. Nedan skall vi behandla den materiella sidan av bolagsledningens skadeståndsansvar. Frågan som skall behandlas är vad en aktieägare måste kunna visa för att skadeståndsansvar skall aktualiseras.

Inom amerikansk rätt har bolagsledningen ålagts s.k. Fiduciary Duties och i de fall bolagsledningen brutit mot en eller flera av dessa plikter kan en grund för en skadeståndsprocess föreligga.

3.4.2 Utvecklingen av bolagsledningens Fiduciary Duties

Bolagsledningen anses i amerikansk rätt ha en ställning som starkt påminner om en *trustee* som är en form av sysslomannaskap. Den främsta plikten för uppdragstagaren, som kontrollerar och leder bolaget, är den odelade lojaliteten mot huvudmannen.⁵¹ Bolagsledningen skall agera i bolagets intresse och i sitt uppdrag alltid utgå från vad som är bäst för bolaget. Vad dessa plikter innebär uttrycks inte i DGCL utan har utvecklats genom domstolarnas praxis, som ålagt bolagsledningen s.k. *Fiduciary Duties*. I Delaware är teorin om bolagsledningens Fiduciary Duties väl utvecklad sedan det första fallet 1960.⁵² En försummelse av en eller flera av sina Fiduciary Duties blir således grunden i en skadeståndsprocess, och vad en aktieägare måste kunna påvisa för att skadeståndsansvar skall aktualiseras.

---

⁵⁰ Palmiter s 323.

⁵¹ Dotevall s 72.

⁵² Domstolen förklarade i rättsfallet *Craig v Graphic Arts Studio Inc* 166 A.2d 444, (Del 1960) för första gången att; "the nondirector president had breached his fiduciary of loyalty to the corporation".

I Delaware har domstolen genom rättspraxis utvecklat två klara Fiduciary Duties:

- *The Duty of Loyalty*, som involverar självkontrahering eller annan intressekonflikt mellan bolagsledningen och bolaget.
- *The Duty of Care*, som gäller själva processen vid beslutsfattandet samt skyldigheten att övervaka transaktioner, en plikt som knyter an till the business judgement rule och kan bli föremål för friskrivning i aktiebolagets certificate of incorporation.⁵³

Unders senare tid har det diskuterats huruvida domstolen även skapat en tredje Fiduciary Duty, "*The Duty to Act in Good Faith*", och som varit föremål för stor debatt.

3.4.3 The Business Judgment Rule

Ett grundläggande drag för all affärsverksamhet är att den är förenad med risker. Att bolagsledningen kan bli personligen betalningsansvarig vid en pliktförsummelse om beslutet senare visar sig vara felaktigt eller oförsvarligt, kan medföra att man inte i samma utsträckning vågar ta affärsmässiga beslut som involverar visst risktagande. Därför har det parallellt med utvecklingen av bolagsledningens Fiduciary Duties även i rättspraxis utvecklats en s.k. *Business Judgement Rule*.

The Business Judgement Rule är en legal presumption som innebär att det råder stor tolerans för misslyckanden i bolagets normala affärsverksamhet samt att bevisbördan initialt läggs på den käre parten. Då bolagsledningen är det organ som skall ha mest kunskap om olika förhållanden i bolaget, har domstolarna varit motvilliga att i det enskilda fallet klarlägga bolagsledningens affärsmässiga avsikter. Av den anledningen utgår domstolen ifrån att bolagsledningen har handlat i företagets intresse och uppfyllt de skyldigheter som krävs.⁵⁴

Regeln kan även sägas representera en filosofi inom amerikansk bolagsrätt där staten i så liten mån som möjlig skall blanda sig i marknaden.⁵⁵ I rättsfallet *Kamin v. American Express* anförde domstolen att bolagsledningen skall ha en stor frihet att själva välja vilken riktning bolaget skall ha och skall inte behöva motivera varför man väljer att ta ett visst verksamhetsbeslut.

*"The Court will not interfere with the business judgement of the board unless it first be made to appear that the directors have acted or are about to act in bad faith and for a dishonest purpose...More than imprudence or mistaken judgement must be shown."*⁵⁶

---

⁵³ DGCL 102 b (7).

⁵⁴ Grossman s 401.

⁵⁵ Palmiter s 195.

⁵⁶ *Kamin v. American Express Co.* 383 N.Y.S.2d 807 (Sup. Ct. 1976) p 316.

I de fall bolagsledningens handlande är olagligt eller man har brutit mot sin *Duty of Loyalty* behöver dock käranden inte bryta presumptionen, då den endast skyddar de beslut som anses ha affärsmässiga grunder. Domstolarna har ansett att en handling som är illojal eller bedräglig inte kan vara affärsmässigt motiverad, och därför inte heller förtjänar att skyddas. Då presumptionen ger ett starkt skydd gällande försumligheter vid beslutsfattande är en naturlig följd, att de flesta fall där bolagsledningen blir skedståndsskyldiga handlar om brott mot sin lojalitetsplikt.

3.4.4 The Duty of Loyalty

The Duty of Loyalty tar främst sikte på två olika situationer. Den första och mest vanliga situationen är då bolagsledningen uppträder på båda sidor av en transaktion eller ingår fördelaktiga avtal med bolaget i eget namn. Dessa beslut brukar hänföras till transaktioner med en s.k. *Conflict of Interest*. Den andra situationen är då en person i bolagsledningen själv antar ett uppdrag som egentligen kunde ha antagits av bolaget. Här hänvisar domstolen till den s.k. *Corporate Opportunity Doctrine*, som är en fristående doktrin som utvecklats i praxis men som brukar hänföras till The Duty of Loyalty.

3.4.4.1 Conflict of Interest

Skadeståndsansvar kan uppstå om det visar sig att någon i bolagsledningen, i ett beslut eller transaktion, har ett direkt eller indirekt personligt ekonomiskt intresse, och där det egna intresset inte överensstämmer med övriga aktieägares intresse.

*"A director is considered interested where he or she will receive a personal financial benefit from a transaction that is not equally shared by the stockholders. Directorial interest also exists where a corporate decision will have a materially detrimental impact on a director, but not on the corporation and the shareholders."*⁵⁷

Om aktieägaren kan visa existensen av en direkt eller indirekt intressekonflikt övergår bevisbördan från käranden till den part som försöker hävda att transaktionen är giltig.⁵⁸ Som tidigare nämnts gör domstolen ingen bedömning av huruvida transaktionen var affärsmässigt betingad och skyddet från the business judgement presumptionen uteblir. Men det faktum att en styrelsemedlem med ett personligt ekonomisk intresse var närvarande eller deltog i mötet där beslutet tagits, innebär inte att nullitet automatisk inträder. I DGCL § 144 (a) finns två möjligheter att "rena" ett beslut eller en transaktion med en inneboende intressekonflikt.

"(a) No contract or transaction between a corporation and 1 or more of its directors or officers, or between a corporation and other corporation, partnership, association, or other organization in which 1 or more of its directors or officers, are directors or officers, or have financial interest shall be void or voidable solely because the directors or officers is present at or participate in the meeting of the board or committee which authorizes the

---

⁵⁷ *Rales v. Blasband*, 634 A.2d 927, 936 (Del.1993).

⁵⁸ *Palmiter* s 226.

contract or transaction, or solely because any such director's or officer's votes are counted for such purpose, if:

- (1) *The material facts as to the directors or officer's relationship or interest and as to the contract or transaction are disclosed or are known to the **board of directors or the committee**, and the board or committee in good faith authorizes the contract or transaction **by the affirmative votes** of the majority of the disinterested directors, even though the disinterested directors be less than a quorum; or*
- (2) *"The material facts... are disclosed or are known to the **shareholders entitled to vote**..."*
- (3) *The contract or transaction is **fair as to the corporation** as of the time it is authorized, approved or ratified, by the board of directors or of a committee or shareholders."*

Bolagsledningen måste antingen kunna visa att beslutet offentliggjorts för en ojävig styrelse som har röstat i frågan (A1), eller att intressekonflikten offentliggjorts för ojäviga aktieägarna som, trots intressekonflikten, röstat om att ändå godkänna kontraktet eller transaktionen (A2). Om beslutet inte blivit "renat" från intressekonflikten genom en omröstning har bolagsledningen en sista möjlighet genom att hävda att beslutet, trots intressekonflikten, var "fair" gentemot bolaget, vilket stadgas i DGCL § 144 (A3). I ett s.k. "*fairness test*" granskar domstolen dels den substantiva delen i bolagsledningens beslut, dels processen som ledde fram till transaktionen eller kontraktet.⁵⁹ I rättsfallet *Lewis v S L & E Inc* uppkom frågan huruvida ett beslut att hyra ut en av bolagets största tillgångar, en fastighet, till ett annat bolag som ledningen också hade ekonomiskt intresse i och till långt under marknadshyran, var illojalt mot bolaget.⁶⁰ I fallet hade varken ojäviga styrelseledamöter eller aktieägare röstat i fallet och frågan blev huruvida uthyrningen trots allt var *entirely fair* för bolaget. Domstolen konstaterade att uthyrningen hade skett till ett klart underpris och att man inte vidtagit någon ansträngning för att hyra ut fastigheten till en tredje part. Vidare konstaterade domstolen att bevisbördan i dessa situationer ligger på bolagsledningen att visa att transaktionen är rättvis och inte på käranden. Då bolagsledningen inte kunde visa att uthyrning, trots att det förelåg en intressekonflikt, var *entirely fair* mot bolaget var transaktionen ogiltig och skadeståndskyldighet förelåg för bolagsledningen gentemot bolaget som brutit mot sin Duty of Loyalty.

3.4.4.2 Corporate Opportunity Doctrine

Bolagsledningens skyldighet att vara lojal innefattar, utöver förbudet till självkontrahering, även ett hinder mot att personligen anta uppdrag som egentligen ligger inom bolagets verksamhetsområde.⁶¹ För att bolagsledningen skall kunna anta uppdrag som ligger inom bolagets verksamhetsområde krävs att man först offentliggör affärsmöjligheten på ett styrelsemöte eller en bolagsstämma. Av vikt är att bolaget måste givits chansen att välja huruvida man vill anta uppdraget eller inte. Bolagsledningen har härvid samma möjligheter att "rena" lojalitetskonflikten genom att styrelsen eller aktieägarna ger sitt

---

⁵⁹ Gevurtz s 325.

⁶⁰ *Lewis v. S. L. & E., Inc.*, 538 F.2d 311 (2nd Cir. 1976).

⁶¹ Palmiter s 365.

godkännande genom en omröstning, DGCL § 144 a (1) och (2). Däremot aktualiseras inte § 144 a (3) och diskussionen huruvida upptagandet av affärsmöjligheten var entirely fair. Det faller på sin egen rimlighet att i fallet hävda att, trots det faktum att man stal en affärsmöjlighet som var inom bolagets verksamhetsområde, var det ändå rättvist mot bolaget.

För att avgöra huruvida affärsmöjligheten ligger inom bolagets verksamhetsområde har domstolen utvecklat ett *Line of Business-test* som nämndes första gången i fallet *Guth v Loft*. Bolaget Loft Inc som tillverkade sodadrycker skulle av ekonomiska skäl byta leverantör av en viktig komponent i tillverkningen. Men innan bolaget lyckades byta leverantör gick den nya leverantören i konkurs. Styrelseordföranden i Loft Inc såg möjligheten att göra en bra affär och köpte då själv upp komponenten av konkursboet, som i fallet bestod av ett hemligt recept, och sålde det sedan till det egna bolaget för en väsentligt högre summa. Domstolen anförde i sina domskäl

*"Where a corporation is engaged in a certain business, and an opportunity is presented to it embracing an activity as to which it has fundamental knowledge, practical experience and ability to pursue, which, logically and naturally, is adaptable to its business having regard for its financial position, and is one that is in consonant with reasonable needs and aspirations for expansion, it may be properly said that the opportunity is in the line if the corporation's business."*⁶²

Testet är ganska brett och på så vis fördelaktig ur bolagets perspektiv. En affärsmöjlighet skall anses ligga inom verksamhetsområdet om bolaget bland annat har kunskapen, en erfarenhet av området samt möjligheten att anta uppdraget. Om en affärsmöjlighet träffas av ovan nämnda kriterier, men bolaget inte hade de ekonomiska möjligheterna att genomföra affären, har domstolen dock uttalat att det inte skall ses som en affärsmöjlighet. Testet är även framåtblickande i den mån att det räcker att bolaget har visat ett intresse för, eller kan antas syssla med liknande uppdrag inom en viss framtid, för att det skall falla inom verksamhetsområdet.⁶³

3.4.5 The Duty of Care

3.4.5.1 Allmänt

Enligt DGCL är det bolagsledningen som skall övervaka och besluta om all affärsverksamhet i bolaget och det är i dessa situationer som The Duty of Care blir relevant.⁶⁴ Som tidigare nämnts har domstolen varit försiktig när den kommit att bedöma de affärsmässiga grunderna i olika beslut. Istället granskar domstolen i dessa frågor den processuella delen av beslutet, med andra ord på vilket sätt beslutet togs och om det nådde upp till det aktsamhetsstandard som medföljer uppdraget. För att slippa bli skadeståndskyldig måste bolagsledningen vid ett viktigt beslut skaffa sig

⁶² *Guth v Loft*, 5 A.2d 503, 514 (Del.1939).

⁶³ *Broz v Cellular Information Systems*, 673 A2d, 148 (Del.1960).

⁶⁴ DGCL § 141 (a).

tillräckligt mycket information som beslutet kräver samt inom vissa gränser övervaka den löpande förvaltningen av bolaget.

3.4.5.2 Informerade beslut - business decision context

Vad gäller beslutsfattande tar The Duty of Care sikte på den processuella delen av beslutet och kräver att bolagsledningen informerar sig själva och skaffar väsentlig och relevant information, inom rimliga gränser, innan de röstar i viktiga frågor.⁶⁵ Bolagsledningen har även möjlighet att ta in rådgivare och expertis i svåra frågor och lita på deras information, så länge de är i god tro och att de valt sina rådgivare med viss omsorg.⁶⁶ Att ett affärsbeslut visar sig vara ekonomiskt oförsvarbart eller på annat sätt skadar företaget aktualiserar således inte The Duty of Care, så länge beslutsprocessen uppfyllde den aktsamhetsstandard som man kan kräva av bolagsledningen. Så trots att ett beslut i efterhand kan verka helt irrationellt och oförsvarligt, kan detta inte leda till ansvar under The Duty of Care av den anledningen att det medfört väsentliga förluster. För att ansvar skall kunna utkrävas i dessa fall krävs att bolagsledning nästan medvetet förstört bolagets tillgångar och agerat, ultra vires, och mot själva vinstsyftet med aktiebolaget. För att bli ansvarig för en ren affärsmässig förlust krävs att bolagsledningen var ”*deliberate indifferent*”, med andra ord att de i beslutet visat på en medveten likgiltighet gentemot bolagets välfärd.⁶⁷

Att domstolarna finner att bolagsledningen brutit mot sin Duty of Care är mycket ovanligt och blir aktuellt endast vid flagranta fall, då bevisbördan på en pliktförsummande handling är högt ställda. För att aktieägaren skall kunna bryta Business Judgement-presumtionen krävs att bolagsledningen varit *grossly negligent* i sitt sätt att förfara. Detta uttalade domstolen för första gången i rättsfallet *Smith v Van Gorkom*.⁶⁸ Rättsfallet är ett av få där skadeståndsansvar utdömts bolagsledningen för brott mot aktsamhetsplikten utan att det fanns tecken på illojalitet eller brottsligt handlande. I rättsfallet hade aktiebolaget Trans Unions verkställande direktör, Van Gorkom, kontaktat en utomstående person i syfte att sälja delar av aktierna i bolaget och sedan göra en fusion. Först efter att Van Gorkom utformat alla detaljer för fusionen och kommit överens med köparen om priset, presenterades förslaget för styrelsen, som röstade igenom fusionen efter en 20 min lång muntlig presentation. Styrelsen, som inte hade gjort några ytterligare undersökningar, stödde sig helt på den muntliga presentationen. Domstolen konstaterade att oavsett om beslutets materiella grund, vilket pris som betalades för varje aktie i fusionen, hade styrelsen inte haft rätt att förlita sig på en 20 minuter lång muntlig presentation. På den grunden hade man inte

---

⁶⁵ *Smith v. Van Gorkom*, 488 A2.d 858, 872 (Del.1985).

⁶⁶ DGCL 141 (e).

⁶⁷ Detta konstaterade domstolen i fallet *Dodge v. Ford Motors* och har även hänförs till The Duty not to Waste. Men då bolagsledningen idag har ett stort utrymme att motivera sina affärsmässiga syften angående ett beslut, t.ex. vid sponsring eller andra utbetalningar, och att i slutändan gagnar företaget, samt att käranden har en så pass hög bevisbördan blir dessa fall aldrig aktuella.

⁶⁸ *Smith v. Van Gorkom*, 488 A2.d 858, 872 (Del.1985).

uppfyllt aktsamhetskravet på att skaffa sig tillräcklig med information och skadeståndsansvar förelåg.

3.4.5.3 Skyldigheten att övervaka bolaget - Oversight context

Bolagsledningen förväntas även uppfylla en övervakande funktion och presumeras ha obegränsad tillgång till all information i bolaget.⁶⁹ Vad gäller försumlighet att upptäcka misskötsel i bolaget har domstolarna varit tämligen restriktiva med att utdöma ansvar. Här skyddar i de flesta fall Business Judgement-presumptionen och devisen att domstolen i så liten mån som möjligt skall blanda sig i hur företagen styrs. Däremot har man varit mindre förlåtande när det gällt försummelse av att övervaka den löpande förvaltningen när det gällt uppenbart missbruk. I rättsfallet Francis v. United Jersey Bank blev en änka till grundaren av Jersey bank ansvarig i sin roll som styrelseordförande för det missbruk som hennes söner, tillika styrelserepresentanter, hade begått. Sönerna hade använt klientmedel för privat bruk och täckt upp uttagen genom att redovisa dem som ett aktieägarlån.⁷⁰ Domstolen ansåg att änkan såsom styrelseordförande hade brustit i sin ledningsfunktion när hon varken ställt några frågor eller läst årsredovisningen. Ett senare rättsfall indikerar även att bolagsledningen i vissa fall kan vara skyldig att skapa ett övervakningssystem för information och rapportering för att upptäcka brottsliga beteenden.⁷¹

3.4.5.4 Möjligheten att friskriva sig från The Duty of Care

I DGCL finns en möjlighet för bolagen att begränsa sitt ansvar i aktsamhetsfrågor genom att ta in en s.k. *exculpatory provision*, i sin bolagsordning.⁷² Möjligheten skapade lagstiftaren i Delaware efter fallet Smith v. Van Gorkom då flera bolag krävt en åtgärd från lagstiftaren när man insett risken för att bli personligt skadeståndsansvarig. Ett tillägg gjordes i DGCL § 102 (b)(7) ett år senare

"A provision eliminating or limiting the personal liability of a director to the corporation or its stockholders for monetary damages for breach of fiduciary duty as a director, provided that such provision shall not eliminate or limit the liability of a director: (i) For any breach of Duty of Loyalty to the corporation or its stockholders; (ii) for acts or omissions not in good faith or which involve intentional misconduct or knowing violation of law..."

En liknande regel skyddar endast mot ekonomisk skada, men undantar inte lojalitetsbrott, handlingar som inte är i "good faith" eller brottsliga. Att företagen idag har en exculpatory provision i bolagsordningen är mer regel

---

⁶⁹ Palmiter s 206.

⁷⁰ Francis v. United Jersey Bank, 432 A.2d 814 (N.J.1981).

⁷¹ In re Caremark International Inc 698 A.2d 959 (Del.Ch.1996).

än undantag, vilket har medfört att om det redan innan var svårt att hålla bolagsledningen ansvarig för brott mot aktsamhetsplikten har det i och med detta blivit näst intill omöjligt.

3.4.5.5 Entire Fairness

I de fall ingen exculpatory provision finns och aktieägaren lyckas bryta *Business Judgement*-presumtionen går bevisbördan över på bolagsledningen. Om bolagsledningen brutit mot sin Duty of Care måste de i ett sista försök kunna bevisa *entire fairness* för att bli befriade från ansvar. Det gäller att visa att trots att transaktionen inneburit att man brutit mot sina skyldigheter, var den ändå rättvist mot bolaget.⁷³ Vilka faktorer som gör en transaktion *entirely fair* är som tidigare nämnts svårt att förutse och omständigheterna i det enskilda fallet blir avgörande. Ur en aktieägars synvinkel är det en fördelaktig position att befinna sig i, då man slipper en bevisning som annars går ut på att påvisa att transaktionen eller beslutet var *entirely unfair*.⁷⁴

3.4.6 The Duty to Act in Good Faith

Under senare tid har det diskuterats i doktrinen huruvida en tredje separat Fiduciary Duty etablerats, *the Duty to Act in Good Faith*. Efter införandet av regel 102 (b)(7) i DGCL och möjligheten att friskriva sig från aktsamhetsplikten har kärke part istället försökt komma runt klausulen genom att hävda *good faith*, vilket paragrafen uttryckligen inte omfattar.

I rättsfallet *In re Walt Disney Co*, som blev startskottet för debatten om en ny Fiduciary Duty, stämde aktieägarna bolagsledningen i bolagets namn efter att de godkände ett avgångsvederlag om \$ 140 miljoner till Michael Ovitz, som varit verkställande direktör i Disney under en kortare period än ett år. Aktieägarna anförde som grund för sin talan att bolagsledningen inte skaffat tillräckligt mycket information om beslutet då de aldrig gått igenom anställningsavtalet, som hade framförhandlats 1995 mellan Ovitz och Disneys dåvarande verkställande direktör Michael Eisner. Disney lyckades inte få talan avvisad och domstolen uttalade att, om anklagelserna var sanna, indikerade detta på att bolagslednings handlande varit så pass flagrant att det kunde ses som *Bad Faith*. Chancery Court anförde att

"where a director consciously ignores his or her duties to the corporation, thereby causing economic injury to its stockholders, the directors actions are either not in good faith or involve intentional misconduct"

Efter att Chancery Court prövat målet kom domstolen fram till att bolagsledningen inte hade brutit mot någon av sina plikter. Då Delaware Supreme Court ansåg att *The Duty to Act in good faith* var ett utforskat område släppte man upp det för en ny prövning och för att ge vägledning för

---

⁷³ Grossman 401.

⁷⁴ *In re Cinerama* 663 A.2d 11 56 (NY.1995).

framtiden. Detta trots att den käre parten aldrig hävdade något lojalitetsbrott, samt det faktum att Disney hade en exculpatory provision i sin bolagsordning. Domstolen diskuterade olika kategorier av handlingar som kunde aktualisera bad faith, men likväl som i tidigare instans, friades bolagsledningen i Disney på samtliga punkter, men nu med hänvisning att de åtnjöt skydd från Business Judgement-presumtionen. Ordföranden anförde

"Unlike ideals of corporate governance, a fiduciary duty does not change over time. How we understand those duties may evolve and become refined, but the duties themselves have not changed, except to the extent that fulfilling a fiduciary duty requires obedience to other positive law cannot – hold fiduciaries liable for failure to comply with the aspirational ideal of best practices..."⁷⁵

Så trots att domstolen konstaterade att det förekommit en rad kostsamma felaktigheter från bolagsledningens sida, var det inte domstolens sak att avgöra den materiella delen av beslutet och hänvisade i stort till *the business judgement rule* samt att rättelser av en dålig skötsel av bolagen skall lämnas till marknaden. Detta var ingen nyhet för inblandade parter, men en stor förvirring uppstod då Business Judgement-presumtionen tidigare endast varit förbehållen mål rörande aktsamhetsplikten och inte tidigare ansetts tillämplig på mål innehållande Duty of Loyalty eller Bad Faith.⁷⁶ Frågan uppkom huruvida domstolen skapat en ny Fiduciary Duty som på ett spektrum hamnar någonstans i mitten, där medvetet förstörande av bolagets resurser på ena sidan och The Duty of Care på andra.

Domstolen klargjorde senare sitt beslut i Disney i fallet *Stone v. Ritter* och anförde att Duty to Act in Good Faith inte var en Fiduciary Duty som står på egna ben, men skall behandlas som underliggande the Duty of Loyalty.⁷⁷ Det är dock inte klart vilka effekter detta kommer att få för framtida mål. Den lämnar dessutom flera frågetecken gällande Business Judgement-presumtionen och dess tillämplighet i mål med lojalitetskonflikter och Bad Faith. Disney-fallet skapade dock en bestående oklarhet gällande rådande gränser av tidigare Fiduciary Duties samt sände signalen att *good faith* är något som inte träffas av en exculpatory provision och i vissa fall kan användas som grund i ett skadeståndsmål mot bolagsledningen.

---

⁷⁵ In re Walt Disney Derivative Litigation 906 A.2d 27, 36-46 (Del.2006).

⁷⁶ Klimko s 43.

⁷⁷ Stone v. Ritter 911 A.2d at 373 (Del.Ch.2006).

4 Bolagsledningens interna skadeståndsansvar enligt gällande svensk rätt

4.1 Allmänt

Bolagsledningens särskilda ställning i aktiebolaget inom svensk rätt påminner starkt om ett sysslomannauppdrag.⁷⁸ Om någon anlitar en syssloman och denne missköter sitt uppdrag, blir sysslomannen skyldig att ersätta skadan som denne uppsåtligen eller genom oaktsamhet vållat huvudmannen. Detsamma gäller för bolagsledningen i ett aktiebolag, som är skyldig att omsorgsfullt uppfylla de uppgifter som är förenade med uppdraget.

Inom den allmänna skadeståndsrätten ersätts rena förmögenhetsskador endast i de fall då ett brott föreligger.⁷⁹ Med ren förmögenhetsskada avses en sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon person- eller sakskada uppkommer. Skadeståndslagens regler tillämpas om inte annat är särskilt föreskrivet i lag eller föranleds av avtal. Aktiebolagslagens skadeståndsregler i 29 kapitlet ABL är prov på en sådan specialreglering. Behovet av en specialreglering har sin grund i att den allmänna skadeståndslagstiftningen inte kan ta hänsyn till de speciella förhållanden som råder inom aktiebolagsrätten.⁸⁰ Reglerna innebär att bolagsledningen åläggs ett längre gående skadeståndsansvar än enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer, och är mer generösa mot den skadelidande.

4.2 29 kapitlet 1 § ABL

Bolagsledningens skadeståndsskyldighet stadgas i aktiebolagslagens 29 kapitel 1 § 1 stycket.

”En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.”

Ansvarsfrågor i skadeståndsmål är i allmänhet tämligen svårutredda och ABL:s regler är inget undantag.⁸¹ Vid en culpabedömning enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer, är det flera olika element som skall länkas

---

⁷⁸ Proposition 1975:103 s 540.

⁷⁹ 2:4 SkL.

⁸⁰ Skog *et al* 29:2.

⁸¹ Sandström s 380.

ihop med varandra.⁸² Paragrafen delas vanligen upp i en objektiv och en subjektiv sida. Till den objektiva sidan hänförs kraven på att skada uppstått samt att det föreligger adekvat kausalitet (orsakssamband) mellan handlingen eller underlåtenheten och skadan. Till den subjektiva sidan hänförs förhållanden som rör det enskilda ansvarssubjektet och egenskaper som kan medföra att det föreligger ett högre eller ett lägre krav på skadevållaren.

4.2.1 Ansvarssubjekt

Skadeståndsreglerna i 29 kapitlet 1 § ABL tar uteslutande sikte på organledamöternas ansvar. Aktiebolagslagen förutsätter att aktiebolaget leds och förvaltas av styrelsen samt en verkställande direktör, om en sådan utsetts.⁸³ Dock kan det tänkas att flera andra personer, som utan att formellt inneha titeln styrelseledamot eller verkställande direktör, utövar inflytande över beslutsfattandet, med eller utan aktieägarnas vetskap. I dessa fall brukar man tala om *de facto directors* och *shadow directors*. *De facto directors* kännetecknas av att personer agerar helt öppet utan att formellt ha blivit utsedda till någon befattning. *Shadow directors* förknippas ofta med ekonomisk brottslighet där en s.k. målvakt innehar den formella ställningen och personen på så vis kan styra bolaget i det fördolda. ABL reglerar inte uttryckligen skadeståndsansvar för dessa subjekt.⁸⁴ Svenska lagstiftare har behandlat problematiken främst i ljuset av bulvanförhållanden. Om de som inte avser att ta del i den verksamhet och uppfylla de skyldigheter som ankommer på en styrelseledamot eller verkställande direktör, skall enligt ABL:s regler i princip inte kunna utses till en sådan befattning.⁸⁵ I förarbetarna till ABL framgår, att ansvarsreglerna i 29 kapitlet skall kunna tillämpas analogt om en skada uppkommer till följd av att någon som är verksam i bolaget vållar skadan, utan att blivit utsedd till styrelseledamot eller verkställande direktör.⁸⁶ Även Högsta domstolen har konstaterat att den som i själva verket bestämmer i bolaget, även om inte denne är formellt utsedd, kan i skadeståndshänseende jämföras med en person i organställning.⁸⁷ Dock ställs inget krav i svensk rättspraxis på att ställningen som *de facto director* eller *shadow director* närmare definieras. Ansvar för att kunna bli skadeståndskyldig följer av hur man agerat i varje enskild situation och de faktiska omständigheterna i fallet.⁸⁸

---

⁸² I min redogörelse för skadeståndsansvaret kommer jag att använda mig av Torsten Sandströms modell, vilken bygger på fyra moment som skall länkas ihop i en kedja. Se Sandströms avsnitt om skadestånd s 385f.

⁸³ 8:1 och 8:4 §§.

⁸⁴ Svernlöv, VD-ansvar, s 45.

⁸⁵ Se 8:12 § och 8:32 § ABL.

⁸⁶ Proposition 2000/01:150 s 76 f.

⁸⁷ Se NJA 1997 s 452.

⁸⁸ Svernlöv VD ansvar s 48.

4.2.2 Länk 1 - Handling/Passivitet

Den första delen i kedjan som bolagsledningen skall länkas samman med är en handling eller en underlåtenhet att handla. Skadeståndsansvaret är av individuell karaktär, vilket kan medföra att vissa styrelseledamöter, men inte andra, blir ansvariga för en uppkommen skada. Således måste varje ledamots ansvar utredas i det enskilda fallet. Det individuella ansvaret baseras på att bolagsorganen i ABL givits vissa funktioner och de enskilda ledamöterna förväntas agera enligt dessa regler.⁸⁹ I vissa fall kan dock ansvaret bli kollektivt. Detta främst när bolagsledningen har brustit i sin allmänna tillsynsplikt av bolaget. Man bör således skilja mellan styrelsens och den enskilde styrelserepresentantens funktioner.

Vad gäller friskrivningar från ansvar i bolagsordningen är detta inte möjligt. I princip gäller att en styrelseledamot fritas från ansvar om han röstar emot det förslag som senare leder till att en skada uppkommer. I vissa fall anses inte en reservation räcka för att undgå ansvar. Exempel på sådana fall är om ett beslut klart strider mot ABL. För att vara säker på att undgå ansvar i denna typ av situationer krävs det att ledamoten begär sitt utträde ur styrelsen.

Bolagsledningen kan även bli ansvarig vid passivitet. Enligt den äldre skadeståndsläran förelåg oenighet om huruvida underlåtenhet kunde vara ansvarsgrundande utom då det fanns en rättsplikt att handla. För bolagsledningen uppställer aktiebolagslagen flera regler, som innebär en handlingsplikt för att undvika skada och på ett aktivt sätt ta vara på huvudmannens intresse.

4.2.3 Länk 2 - Oaktsamhet

Den andra delen i länken är att handlingen eller passiviteten orsakats uppsåtligt eller genom oaktsamhet (vårdslöshet). Då uppsåt inte förutsätts blir denna bedömning sällan aktuell.⁹⁰

Vid bedömningen av oaktsamhet handlar det om att särskilja oönskade handlingar med acceptabla beteenden. Den grundläggande frågan vid en skadeståndsrättslig culpabedömning är om den oaktsamme borde ha handlat på ett annat sätt? Någon uttömmande förklaring finns inte i ABL om hur bolagsledningen förväntas agera. I stället får allmänna skadeståndsrättsliga principer användas efter en anpassning, dels till allmänna bolagsrättsliga regler och dels det specifika förhållandet i varje bolag.

Utgångspunkten blir att undersöka hur ett alternativt handlingssätt hade utfallit och om man på så sätt kunnat undvika eller minska den uppkomna skadan. Frågan är huruvida det föreligger en överträdelse av en tillämplig rättslig norm eller instruktioner från ett överordnat organ. Dessa normer kan

---

⁸⁹ Sandström s 385.

⁹⁰ Svernlöv s 135 .

även ha kommit till uttryck genom prejudikat och även i viss mån sedvänja. Frågan blir även hur en skötsam styrelseledamot i ett motsvarande typ av bolag borde ha handlat i en liknande situation. Ett visst utrymme finns även att göra en s.k. fri culpabedömning, även om lag, bolagsordning och instruktioner från överordnat organ inte har åsidosatts.⁹¹

Om en enskild ledamot blivit tillsatt som expert i frågor inom ett visst fackområde kan detta leda till ett längre gående ansvar än sina kollegor.⁹² Storleken på arvudet till de olika ledamöterna kan ha en betydelse vid culpabedömningen. Normalt antas en ledamot, som har ett högre arvode, lägga ner mer tid i styrelsearbetet. Att en ledamot helt saknar arvode innebär däremot inte att han undgår ansvar.⁹³

När det gäller culpabedömningar inom ramen för affärsbeslut blir bevisfrågor ofta besvärliga. Att göra en dålig affär innebär inte per automatik att beslutet i sig var försumligt. Inom amerikansk rätt finns den så kallad business judgement rule att vända sig till vid en bedömning, men en liknande regel har inte utvecklats inom den svenska rätten. Denna del av länken blir således, ur bevishänseende, det svåraste hindret att överkomma för en sökande av ekonomisk kompensation. I de fall man kan påvisa ett vållande av bolagsledningen blir sedan nästa utmaning att länka ihop denna med skadan.

4.2.4 Länk 3 - Adevkat kausalitet

För att skadeståndsansvar skall uppkomma finns det allmänna kravet på orsakssamband mellan skadan och handlingen eller underlåtenheten. Om flera personer anses som skadevällande måste orsakssambandet bestämmas individuellt.⁹⁴

Orsakssambandet måste vara adekvat, det vill säga ha tillräcklig styrka och inte ha alltför avlägsna följder. Gränsen brukar dras vid normskyddsläran, vilken innebär att ansvar inte kan göras gällande för längre verkningar än en regel avser att skydda. Skadan kan inte vara av oväntad eller avlägsen natur att en person i bolagsledningen inte kunde förutse skadan. Man talar här om att skadan legat i farans riktning. Även närliggande men alltför oväntade verkningar faller också bort i adekvansprövningen.⁹⁵

Kravet på adekvat kausalitet innebär vanligen inte lika svåra bevisfrågor som frågan om oaktsamhet. Den rättspraxis som behandlar frågor om adekvat kausalitet gäller de flesta fall med sak- och personsador. Dessa fall kan skilja sig betydligt från dem som uppkommer vid ren förmögenhetsskada. Hur adekvansprövningen skall ske i dessa situationer är fortfarande oklart. Dotevall ställer upp en hypotes som inte ställer särskilt stränga beviskrav på

---

⁹¹ Svernlöv VD ansvar 59.

⁹² Skog *et al* s 29:5.

⁹³ Dotevall s 65ff.

⁹⁴ Dotevall s 49.

⁹⁵ Svernlöv s 73f, Dotevall 49.

om huruvida ett adekvat orsakssamband föreligger. Det borde enligt hans uppfattning vara tillräckligt att pliktförsummelsen endast är en delorsak till den inträffade skadan för att adekvans skall anses föreligga.⁹⁶ Vid överträdelse av ABL, annan lagregel eller bolagsordning torde därför ansvar inträda även för skador som kan betecknas som avlägsna och skador som är närliggande men av oväntad natur.

4.2.5 Länk 4 - Skada

Även om bolagsledningen försummat sina plikter genom ett vårdslöst handlande eller passivitet blir skadeståndskyldighet inte aktuellt om ingen skada uppkommit. Huruvida den ansvarige haft personliga fördelar av den skadebringade åtgärden är således irrelevant i sammanhanget.⁹⁷ Som framgår ovan kompenserar ABL endast rena förmögenhetsskador och här handlar det om ekonomiskt mätbar förlust av bolagets tillgångar. Ur bevishänseende kan den sista länken ställa till med vissa problem. Svårigheten ligger i att precisera vari förlusten ligger och om denna hade inträffat även om bolagsledningen inte vidtagit handlingen eller stått passiv. Den metod som vanligen ligger till grund vid bestämning av skadans storlek är att räkna ut skillnaden mellan den aktuella förmögenheten hos den skadade i jämförelse med det tänkta förhållande som förelagat om den skadebringade handlingen inte inträffat.⁹⁸ För bolaget kan skadan bestå i kostnader, inkomstbortfall eller värdeminskning på bolagets egendom. Är skadan inte fullbordad föreligger inget skadeståndsansvar, och endast en pliktförsummelse som konstituerat en risk för skada duger inte. Exempelvis i de fall bolagsledningen röstat igenom ett stort vederlag till verkställande direktören i bolaget och därigenom uppträtt culpöst, har ingen skada skett så länge pengarna inte har betalats ut.

4.3 Talan om skadestånd till bolaget

I det föregående avsnittet redogjordes för vad en kärende måste kunna påvisa i en tvist för att bolagsledningen skall bli skadeståndskyldig gentemot bolaget. I detta kapitel redogörs för vem som kan väcka talan och vilka processförutsättningar som föreligger. En talan om skadestånd till bolaget kan antingen väckas i bolagets namn enligt 29 kapitlet 7 §, alternativt föras av aktieägarna för bolagets räkning enligt 29 kapitlet 9 §. Dock krävs i båda fallen att skadeståndsfrågan först ventileras på bolagsstämman.

---

⁹⁶ Dotevall s 49.

⁹⁷ Dotevall s 51.

⁹⁸ Hellner s 207.

4.3.1 Bolagsstämman handläggande - en processförutsättning

Beslut om att väcka talan för bolagets räkning mot tredje man ankommer normalt på bolagets styrelse. Detta följer av allmänna bestämmelser om styrelsens kompetens, framför allt 8 kapitlet 4 § jämförd med 8 kapitlet 29 § ABL.⁹⁹ Av förklarliga skäl kan samma regler inte gälla vid talan mot bolagsorganen själva. Att väcka talan om skadestånd mot den egna bolagsledningen kan få stora konsekvenser för bolaget och därav skall bolagsstämman ges möjlighet att ställning i frågan.¹⁰⁰

Enligt 29 kapitlet 7 § får en skadeståndstalan väckas mot bolagsledningen endast om en majoritet eller en minoritet bestående av minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget biträtt förslaget vid bolagsstämman eller röstat mot ett förslag om ansvarsfrihet. Frågan om ansvarsfrihet åt bolagsledningen är en obligatorisk punkt vid den ordinarie bolagsstämman (årsstämman), vilket sammanhänger med att det anses vara av central betydelse för bolaget att frågan om ansvar för dess ledning snabbt avgörs. Bestämmelsen i 7 § anger de allmänna förutsättningarna för att väcka talan om skadestånd till bolaget, och är tillämplig oavsett om talan förs i bolagets namn eller som minoritetstalan enligt 29 kapitlet 9 § ABL.

Har ansvarsfrihet beviljats kan i princip skadeståndstalan inte väckas. En skadeståndstalan för bolagets räkning där ett stämmobeslut inte kan styrkas skall avisas. Detta behandlades i NJA 1990 s 286, i samband med en skadeståndstalan mot en revisor.¹⁰¹ Beslutet om ansvarsfrihet tar dock endast sikte på de handlingar som genom årsredovisningen presenteras på stämman. Är informationsunderlaget inte korrekt är bolagsstämman inte bunden av ett beslut om ansvarsfrihet.¹⁰² Om väsentlig information undanhållits kan följaktligen en talan om skadestånd inledas. Vidare skall talan väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämman.¹⁰³ Denna talepreskription upphävs i samband med att ansvarsfriheten bryts genom att allvarliga fel upptäcks i räkenskaperna. Då måste skadeståndskravet behandlas på bolagsstämman och vid bifall finns en yttersta gräns i 29 kapitlet 13 §, där en talan om viss skadehändelse preskriberas först fem år från räkenskapens sista dag.¹⁰⁴

Om bolagsstämman vägrat att bevilja ansvarsfrihet kan en ersättningstalan väckas omedelbart. Talans väckande kan även skjutas upp till en senare bolagsstämma.¹⁰⁵ Ett beslut om skadeståndstalan behöver inte invänta årsredovisning med revisionsberättelse om en skadehandling upptäckts.

---

⁹⁹ Svernlöv s 89.

¹⁰⁰ Sandström s 389.

¹⁰¹ Se proposition 1975:103 s 547.

¹⁰² 29 kap 11 §.

¹⁰³ 29 kap 10 §.

¹⁰⁴ Sandström s 390.

¹⁰⁵ Taxell s 49.

Huvudsaken är att bolagsstämman fattar beslut i saken och den kan när som helst under löpande räkenskapsår ta ställning till ersättningsfrågan.¹⁰⁶ För att uppmärksamma en fråga om skadeståndskyldighet räcker det att en enda aktieägare tar upp frågan inför en stundande bolagsstämma. Således finns inget krav på att styrelsen självmant kallar till extra bolagsstämma. Däremot krävs en tiondel av rösterna om aktieägarna själva vill kalla till extra bolagsstämma.

4.3.2 Talan av bolaget

I det fall talan skall föras i bolagets namn ankommer det på styrelsen (ofta en nytilträd) att gå vidare i frågan om skadestånd. Någon skyldighet att väcka talan föreligger i princip inte om en minoritet röstat mot ansvarsfrihet. Om frågan biträts av en absolut majoritet föreligger dock en skyldighet då bolagsledningen har en lydnessplikt gentemot stämman.¹⁰⁷

4.3.3 Talan för bolagets räkning

Utöver bolagets talerätt ges även möjlighet för aktieägarna i 29 kapitlet 9 § att väcka talan om skadestånd för bolagets räkning. Om bolaget väljer att inte väcka talan, trots att förutsättningarna i 29:7 § är uppfyllda, uppkommer möjligheten till en ägarledd skadeståndprocess i eget namn för bolagets räkning. Det behöver inte vara samma aktieägare som röstar på stämman som senare väcker talan, utan det räcker att det finns en tiondel av samtliga aktier bakom stämmningsansökan.¹⁰⁸

Vid talan i eget namn för bolagets räkning är det aktieägarna som anställt talan och dessa som bär kostnadsansvaret för processen. Däremot har de rätt till kostnadstäckning av det som kommit bolaget tillgodo genom rättegången.

---

¹⁰⁶ Svernlöv VD ansvar s 91.

¹⁰⁷ Nial & Johansson s 344.

¹⁰⁸ I NJA 2002 s 446 konstaterades att en aktieägarminoritet är legitimerad att föra talan enligt 29 kap. 9 § ABL i eget namn redan genom innehavet av minst en tiondel av aktierna.

5 Den normativa frågan; bör de nuvarande svenska skadeståndsreglerna revideras?

5.1 Tidigare utredningar av skadeståndsreglerna

Som nämndes i inledningen av uppsatsen växte en debatt fram under 1990-talet angående behovet av ett förtydligande av bolagsledningarnas ansvar. I SOU 1995:44 – aktiebolagets organisation – uppmärksammade kommittén den återkommande kritik som framfördes mot skadeståndsreglerna. Kritiken bestod främst i att skadeståndstalan sällan väcks, inte ens vid klara fall av misskötsel från bolagsledningens sida. I de fall som talan faktiskt väcks, ansåg kritikerna att resultatet för käranden vanligen inte stod i proportion till processkostnaderna, tidsutdräkten och den risk det innebär för en aktieägare att starta en process. Till följd av kritiken kände kommittén att det fanns förväntningar från många håll att skapa nya och väsentligt skärpta skadeståndsregler.¹⁰⁹ Men trots detta kom man i utredningen fram till att reglerna inte skulle ändras. Istället infördes en obligatorisk arbetsordning i syfte att precisera bolagsorganens uppgifter, och därav styrelseansvaret, och på så vis skapa bättre förutsättningar för att kunna utkräva skadeståndsansvar av bolagsledningen.

I regeringens proposition 1997/98:99 som följde utredningen, återanvändes det tidigare resonemanget kring många av frågorna och regeringen, i linje med kommittén, menade att strängare skadeståndsregler inte var nödvändigt. Då aktiebolagen verkar i en marknadsekonomi ansågs det viktigt att skadeståndsreglerna inte utformades på ett sätt som skulle försämra möjligheterna att ta affärsmässiga risker och man valde behålla culpaansvaret. Regeringen ansåg att det vore mer lämpligt att istället låta rättstillämpningen, utifrån förhållandena i varje enskilt fall, bedöma om en aktuell handling skulle anses vara skadeståndsgrundande. I propositionen gick regeringen även emot förslaget till det femte bolagsdirektivet, det s.k. strukturdirektivet. Direktivet, som berör aktiebolagets organisation, innehåller bland annat bestämmelser om ett kollektivt ansvar där bolagsledningen åläggs ett culpaansvar som är obegränsat och åvilar varje ledamot solidariskt. En ledamot kan undgå ansvar, men då krävs det att han kan visa att någon försummelse inte kan tillräknas honom personligen. Regeringen ansåg att det skulle vara främmande för svensk rättsuppfattning

---

¹⁰⁹ SOU 1995:44 s 241.

att införa regler med omvänd bevisbörda.¹¹⁰ Enligt regeringens mening skulle en sådan kunna rubba balansen och vara till nackdel för aktsamma personer, som skulle få svårigheter att bevisa att de inte varit oaktsamma.¹¹¹

I utredningen till den nya aktiebolagslagen 2005:551, som framför allt tjänade till att göra 1975 års lag mer lättbegriplig, föreslogs inte heller några förändringar av skadestandsreglerna, som fick bestå i sin helhet.

5.2 Ändamålet med skadeståndslagstiftningen

Lagstiftning i allmänhet skall verka för att påverka och styra människors beteende. Detta syfte uppnås genom att skapa handlingsregler för medborgarna, med en sanktion som följd vid en eventuell överträdelse.¹¹² Sanktionerna kan delas in i reparativa och enbart preventiva. Reparativa regler funktion är att återställa en oförrätt, medan preventiva regler syftar till att motverka att situationen uppkommer. Enligt Ekelöf fungerar skadeståndstvånget i allmänhet som en reparativ sanktion genom dess egenskaper att både förhindra att skada uppkommer och att ersätta en skadelidande. Det är mot denna bakgrund som det aktiebolagsrättsliga skadeståndsansvaret kan ses.¹¹³ Även motivuttalanden som har gjorts, pekar på att skadestandsreglerna är tänkta att ha såväl reparativ som preventiv karaktär.¹¹⁴

Med ovan resonemang kan huvudändamålet med skadestandsreglerna summeras enligt följande: syftet är att förmå aktiebolagets företrädare att handla på ett sådant sätt att de inte orsakar bolaget och andra skada och även ersätta den skada som uppkommer.¹¹⁵

Syftet med den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen torde även vara att den skall fungera som smörjmedel för marknaden och underlätta bedrivandet av näringsverksamhet.¹¹⁶ Då aktiebolagets huvudkriterium är att bereda delägarna vinst, förefaller denna slutsats tämligen logisk. Vinstsyftet är typiskt för nästan alla associationer och återfinns 3 kap 3 § ABL:

”Om bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att ge vinst till fördelning mellan aktieägarna, skall detta anges i bolagsordningen. I så fall skall det också anges hur bolagets vinst och behållna tillgångar vid bolagets likvidation skall användas.”

Således finns det två olika bakomliggande syften som reglerna skall verka för, dels fungera som handlingsregler, dels underlätta bedrivandet av näringsverksamhet.

---

¹¹⁰ Regeringen hänvisade till SOU 1941:9 s 650.

¹¹¹ Proposition 1997/97:99 s 181.

¹¹² Ekelöf s 7.

¹¹³ Svernlöv s 109.

¹¹⁴ Proposition 1997/98:99 s 180.

¹¹⁵ Svernlöv s 112.

¹¹⁶ Andersson s 129. Se även proposition 1993/94:196 s 83.

5.3 Argument för och emot en revidering av skadeståndsreglerna

Som framgått ovan har lagstiftaren under en lång period valt att inte göra några större förändringar gällande bolagsledningens skadeståndsansvar gentemot bolaget.¹¹⁷ Detta trots att reglerna i 29 kapitlet sällan används. Nedan kommer en genomgång av de olika argument, för och emot en revidering av reglerna, som blir aktuella om man reviderar reglerna och ökar aktieägarnas processbenägenhet.

5.3.1 Argument för en revidering

5.3.1.1 Få rättsfall

Den främsta kritiken mot skadeståndsreglerna är att det sällan förs processer om skadestånd. Anledningen till detta har flera orsaker. Som vi kommer att se är en talan både tidskrävande, kostar bolaget pengar och orsakar dålig publicitet. Utifrån dessa aspekter är det förståeligt att få processer idag förs. Vad som däremot blir problematiskt i förevarande fall är att culperegeln räckvidd och närmare innebörd aldrig kommer att preciseras. I de förarbeten och utredningar som gjordes av skadeståndsansvaret valde man att inte precisera styrelseansvaret med hänvisning till att detta skulle ankomma på doktrin och praxis. Då det finns flera uppenbara problem för aktieägarna att använda sig av aktiebolagens skadeståndsregler, kommer domstolarna heller inte i framtiden att spela den framträdande roll för rättsutvecklingen som är det bakomliggande motivet till en allmänt hållen regel. Inte heller de förändringarna vid 1999-års översyn av aktiebolagslagen i styrelsens arbetsordning, för att förtydliga styrelsens arbetsuppgifter, har medfört någon väsentlig förändring vad gäller ökat antal processer.

5.3.1.2 Bevissvårigheter

Som framgått bygger de svenska skadeståndsreglerna för bolagsledningen på ett culpaansvar. Detta ställer till med vissa problem för käranden ur bevishänseende. Förutom att käranden måste kunna påvisa en uppkommen skada, måste adekvat kausalitet föreligga mellan handlingen eller underlåtenheten och skadan, och dessutom visa att bolagsledningen uppträtt culpöst. Då tanken med regeln är att den skall täcka en mängd olika situationer, har lagstiftaren valt att utforma den allmänt hållen och inte närmare precisera dess innebörd. Men, eftersom processer är ovanliga, förblir culpaansvaret opreciserat och problemet upprepar sig.

---

¹¹⁷ Däremot har den s.k. revisorsutredningen under 2008 lagt fram ett förslag om att minska revisorns ansvar då reglerna inte ansetts vara rättvisa.

5.3.1.3 Respekten för ABL och allmänhetens förtroende

Då reglerna i ABL sällan används och skadestånd därav sällan blir aktuellt kan detta medföra att styrelseansvaret uppfattas som illusoriskt och allmänheten förlora en del av respekten för ABL. I de fall där det är uppenbart att bolagsledningen skadat bolaget, men majoritetsägare väljer att inte väcka talan, kan detta få negativa konsekvenser för bolagens möjligheter att attrahera kapital. Detta är det främsta argumentet man hänvisat till i utredningarna och är en av de stora anledningarna till varför reglerna i stor utsträckning har kritiserats.

5.3.1.4 Höga processkostnader för käranden

Om en skadeståndstalan ändå undantagsvis väcks, har kritik även framförts att resultatet för käranden vanligen inte står i proportion till processkostnaderna och den risk det innebär att starta en process. Om en kärande för talan för bolaget i eget namn och når framgång i målet, fördelas den ekonomiska kompensationen på alla aktieägare, men står för hela kostnaden vid en förlorad talan. Därför skulle ett förslag vara att ändra reglerna för kostnadsfördelningen för att på så sätt öka processbenägenheten.

5.3.2 Argument mot en revidering

5.3.2.1 Den fria marknaden och risktagande

De två främsta faktorerna som talar mot en revidering för att öka processbenägenheten är att aktiebolagen verkar i en marknadsekonomi där risktagande är en stor del av verksamheten. För att företagen skall kunna lyckas på den fria marknaden måste det finnas ett stort utrymme för innovation och flexibilitet. Vilka företag som överlever bestämmer marknaden själv och självreglering är således att föredra framför lagreglering. Ett dåligt skött bolag med en försumlig bolagsledning blir antingen uppköpt eller går i konkurs.

Så länge det inte handlar om beslut som innebär brottsligt handlande eller direkta avsteg från bolagsordningen, är det viktigt att bolagsledningen kan fatta snabba beslut utan att för den sakens skull riskera personligt ansvar om beslutet i efterhand anses försumligt eller oförsvarligt. Detta skulle kunna leda till att bolagsledningen blir tveksam att gå in i affärsprojekt där man ser potentiella risker, men som egentligen är motiverade i affärshänseende. Om skadestandsreglerna skulle förändras och pålägga bolagsledningen ett större ansvar skulle det kunna påverka flexibiliteten för aktiebolagen, vilket skulle kunna leda till en minskad effektivitet och mindre riskbenägenhet. Ökad risk för personligt ansvar för bolagsledningen kan leda till färre transaktioner vilket hämmar den ekonomiska utvecklingen för aktiebolaget och därigenom samhället i stort.

5.3.2.2 Badwill och kostnader för bolaget

En annan starkt bidragande faktor till varför det förs få processer är att det medför dålig publicitet för aktiebolaget. Att träda in i domstolens offentliga rum och ventiler oegentligheter i bolaget kan vara mer skadligt för bolaget än vad de tjänar på ett eventuellt skadeståndsanspråk. En process om skadestånd är också tidskrävande och en utdragen process innebär stora kostnader för bolaget. Att skärpa reglerna skulle av den anledningen inte fylla någon större funktion, då processbenägenheten ändå inte skulle förändras så länge man inte ändrade reglerna om talerätt och underlättade för minoriteten att väcka talan. Något som kanske inte är i linje med bolaget och övriga aktieägares intresse.

5.3.2.3 Rekryteringsproblem

Ett annat argument mot en skärpning är att strängare regler skulle försvåra rekryteringsprocessen av kompetenta personer till höga positioner inom bolagen. I de fall personen i fråga konkurrerar på en internationell marknad, är risken att denne istället väljer att flytta utomlands och på så sätt skulle marknaden gå miste om kompetent ledningspersonal. Ju högre risken är att bli personligt ansvarig för felbeslut desto högre arvoden kommer personerna i fråga att kräva för att kompensera sig för den ökade risken. Ett annat alternativ, som redan idag används i stor omfattning, är att skaffa ansvarsförsäkringar. Strängare regler skulle dock innebära ökade kostnader för bolaget då försäkringsbolagen vill kompensera för den ökade risken för att bolagsledningen blir skadeståndsskyldig.

5.3.2.4 Alternativa sanktioner

Om käranden inte anser att aktiebolagens skadeståndsregler i 29 kapitlet är tillräcklig förmånliga har denne en rad andra regler till förfogande. I de fall bolagsledningen tagit beslut, som innebär överträdelse av dess behörighet eller befogenhet, kan ogiltighetsregeln i 8 kapitlet 42 § aktualiseras. Vidare finns alltid en möjlighet att entlediga styrelsen. I de fall bolagsledningen måste lämna sina uppdrag kan detta skada individens möjligheter att få liknande uppdrag, vilket ger incitament att fullgöra sina skyldigheter. Konstituerar handlingen ett brott blir brottsbalkens regler om förskingring och annan trolöshet aktuella.¹¹⁸

5.3.2.5 Race to the bottom

Med den ökade etableringsfrihet som finns inom Europa finns även risken att ett liknande problem uppstår som i USA, i det fall Sverige skulle välja att avsevärt skärpa sina ansvarsregler för bolagsledningen i aktiebolag. Då en etablering av ett aktiebolag ofta innebär stora skattemässiga intäkter, kan andra medlemsländer istället locka till sig bolagen med mer förmånliga skadeståndsregler. En lösning på detta problem är att samtliga medlemsländer kan komma överens om en gemensam lagstiftning, istället

---

¹¹⁸ BrB 10 kapitlet om förskingring och annan trolöshet.

för att varje enskild medlemsstat gör drastiska förändringar i sin aktiebolagsrättsliga lagstiftning.

5.3.2.6 Bonussystem och framtida anställningar

Ett annat sätt att få bolagsledningen att agera i bolagets intresse är att skapa ett system där bolagsledningen själv belönas av att agera lojalt. Genom att införa bonussystem eller andra incitamentspåverkande åtgärder kan bolaget själva minska behovet av fler processer. Dessutom har bolagsledningen sitt eget goda rykte att tänka på. Överträdelser eller misskötsamheter som uppdagas kan medföra att dessa personer i framtiden har svårt att få liknande uppdrag.

6 Analys

6.1 Komparativ analys

Uppsatsens första fråga behandlar en aktieägares möjligheter att utkräva skadestånd av en försumlig bolagsledning, för bolagets räkning och i Sverige respektive USA. Hur dessa regler ser ut har egentligen redan givits i den löpande texten, men behöver kommenteras närmare för att särskilja de skillnader, men även många likheter, som reglerna uppvisar.

Vid en jämförelse av den aktiebolagsrättsliga skadeståndslagstiftningen ställs de svenska kodifierade reglerna i 29 kapitlet ABL mot dem i praxis utvecklade amerikanska reglerna i bolagsledningens Fiduciary Duties. Trots att båda länderna uppvisar stora olikheter vad gäller utformningen av reglerna, kan flera likheter skönjas. Detta är främst ett resultat av att de jämförda länderna har likartade samhällsekonomier och att reglerna har till syfte att fylla en likartad funktion. I båda länderna intar även bolagsledningen en liknande ställning i aktiebolagen och de förväntningar och skyldigheter som uppdraget medför torde vara av samma karaktär. Slutmålet är även detsamma i båda situationerna, att utkräva ekonomisk kompensation från bolagsledningen till bolaget. Då bolaget är den part som drabbats av skadan, och aktieägarna endast indirekt, är det bolaget som skall ha den initiala rätten att föra talan om skadestånd. Men då bolagsledningen felaktigt väljer att inte gå vidare med en talan har aktieägarna i båda länderna givits en andra chans att stämna derivativt. I Sverige krävs att tio procent av aktieägarna röstat för att väcka talan på bolagsstämman samt att bolagsledningen avstår från att gå vidare i frågan. I USA ges bolaget den initiala rätten, men kravet i regel 23.1 kan frångås om aktieägaren med utförlighet kan göra det sannolikt att bolagsledningen är jävig vid tiden för talans väckande, eller att beslutet eller transaktionen som är grunden i talan inte förtjänar skydd av the Business Judgement-presumtionen.

En första viktig notering är att det är mycket svårt för en aktieägare, både i Sverige och USA, att nå framgång i en talan om skadestånd för bolagets räkning. För att en väckt talan skall leda till en process i USA krävs idag antingen att aktieägaren kan påvisa en lojalitetskonflikt, alternativt att man lyckas visa att beslutet var så felaktigt att det konstituerade bad faith. Då man har möjligheten att friskriva sig från sin aktsamhetsplikt i the Duty of Care har den idag tappat i kraft. För att bolagsledningen även i fortsättningen kan bli skadeståndskyldig för beslut som saknar intressekonflikter krävs att domstolen även i fortsättningen väljer att utveckla The Duty to Act in Good Faith. Vilken väg den amerikanska rätten är på väg åt är idag svårt att säga. Att domstolen eventuellt har utvecklat en ny Fiduciary Duty, som påvisar egenskaper från både The Duty of Loyalty och The Duty of Care, skickar signalen att domstolen fortsättningsvis kommer att frångå tidigare hållning att sortera olika beteenden i olika fack. Istället kan man tolka det som att de kommer att utveckla nya juridiska

standarder och på så vis ge budskapet till bolagsledningarna i Delaware som kan sammanfattas; Gör dig inte skyldig till något som innebär en alltför hög grad av moral hazard. Om denna teori utvecklas på rätt sätt kanske detta leder till en mer effektiv skadeståndsprocess än den nuvarande, och ser mer till det enskilda fallet än att stirra sig blind på själva proceduren.

I USA kan i princip en enda aktieägare väcka talan i bolagets namn och kräva bolagsledningen på skadestånd. Problemet i Sverige är istället att en talan sällan väcks. Detta, som vi såg i tidigare kapitel, har flera olika orsaker. Det största problemet möter aktieägarna i den materiella delen och det svårdefinierade culpaansvaret. Tillsammans med att den privatekonomiska risken en talan innebär inte står i proportion med den eventuella vinst som bolaget kan vinna på en process, gör att aktieägare väljer att avstå. Genom att talan sällan väcks får domstolen inte den roll som förarbetena till skadeståndsreglerna förespråkar och en närmare definition av vilka krav som egentligen ställs blir aldrig satta under lupp.

6.2 Bör de svenska reglerna revideras?

Det är viktigt av flera skäl att skadeståndsreglerna är tydligt utformade. Att så är fallet ligger lika mycket i bolagsledningens som aktieägarnas intresse. Om bolagsledningen med säkerhet vet var gränserna går för sin egen skadeståndsskyldighet gentemot bolaget, kan det leda till att den blir mer trygg i sitt beslutsfattande. Den riskerar inte heller att hamna i situationer där tveksamheter uppstår gällande var gränsen går för att skadeståndsskyldighet kan inträda. Om bolagsledningen dessutom vet att aktieägarna har en reell möjlighet att hålla den ansvarig för sina handlingar genom en rättsprocess, blir detta ett starkt incitament för bolagsledningen att fatta rationella och välinformerade beslut. Det faktum att få processer idag förs, tillsammans med den allmänt hållna lagtexten, medför utan tvekan att viss oklarhet råder gällande gränserna för skadeståndsansvaret. Vidare kan man konstatera att reglerna i praktiken inte uppfyller sin reparativa funktion.

Vilken funktion fyller dagens skadeståndsregler? I dagsläget verkar skadeståndsreglerna i 29 kapitlet endast på ett principiellt plan. Men detta innebär inte per automatik att reglerna är felkonstruerade eller helt ovidkommande. Trots att reglerna sällan används, fyller de ändå en praktisk funktion genom att deras blotta existens påminner bolagsledningen om att den blir ersättningsskyldig i de fall de skadar bolaget.¹¹⁹

Ett sätt att öka processbenägenheten skulle vara att skärpa skadeståndsreglerna. Frågan är om vi vill se fler processer, trots att det finns en djup förtroendeproblematik i dagens läge då majoritetsägaren ofta väljer att avstå från att föra en process. Svaret på frågan blir huruvida en ökad lagreglering för med sig fler fördelar än nackdelar. Att utforma effektiva skadeståndsregler i aktiebolagslagen är, som vi har sett, en svår balansgång

---

¹¹⁹ Sandström s 381.

där flera avvägningar måste göras. Respekten för ABL, allmänhetens förtroende för marknaden och lagstiftningens flexibilitet vägs emot argumenten att bolagen verkar i en marknadsekonomi där affärsverksamheten och beslutsfattandet kräver ett visst mått av risktagande. För lagstiftaren blir det en stor utmaning att utforma effektiva skadeståndsregler utan att påverka den ekonomiska effektiviteten på marknaden. Att ge styrelseledamöter ett för stort skadeståndsansvar eller för tung bevisbörda skulle kunna få flera negativa konsekvenser, vilket uppmärksammades i föregående kapitel. Hittills har lagstiftaren istället valt att vidta andra åtgärder för att komma till rätta med problemen, bland annat genom ändringar i aktiebolagets organisation och regler gällande bolagsstyrning. Ett annat förslag som diskuterades i utredningarna var att ändra reglerna för kostnadsfördelningen. Även detta förslag tror jag är rättstekniskt mycket svårt att genomföra. Genom att ändra talereglerna eller kostnadsfördelningen kan en sådan ändring medföra att fler processer utan egentlig grund väcks, vilket innebär stora kostnader för samhället.

Jag ställer mig vidare något tveksam hur omfattande den misstro som allmänheten har visat för marknaden och man hänvisat till i de utredningar som gjorts. Detta är ändå en av de främsta anledningarna till varför reglerna kritiserats. Att investeringar i aktier innebär en stor risk är de flesta väl medvetna om. Självklart ser jag problematiken i att majoritetsägare väljer att väcka talan och det ofta mycket vänskapliga klimat som råder i styrelserummen.

Att domstolen ges möjlighet att definiera styrelseansvaret är viktigt, men jag tror mer på en lösning där man fortsätter att förtydliga existerande regler, t ex inom området för aktiebolagets organisation. Trots att det är mer vanligt med skadeståndsanspråk mot bolagsledningen inom amerikansk rätt är detta inte heller någon bra lösning. Visst använder sig aktieägarna av den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen i större omfattning, men man måste även komma ihåg att en väckt talan sällan leder hela vägen fram till en domstolsförhandling, och kostnader som en väckt talan innebär är inte oväsentliga. Att fler processer förs i USA kan även bero på andra faktorer än att reglerna skulle vara bättre utformade. Trots det faktum att det i princip räcker med att en enda aktieägare väcker talan om skadestånd i bolagets namn, får man inte glömma att det samtidigt råder ett något annorlunda processklimat där, möjligheten att stämma någon betraktas mer som en individuell rättighet samt att de höga skadeståndsbeloppen och arvodena ofta lockar.

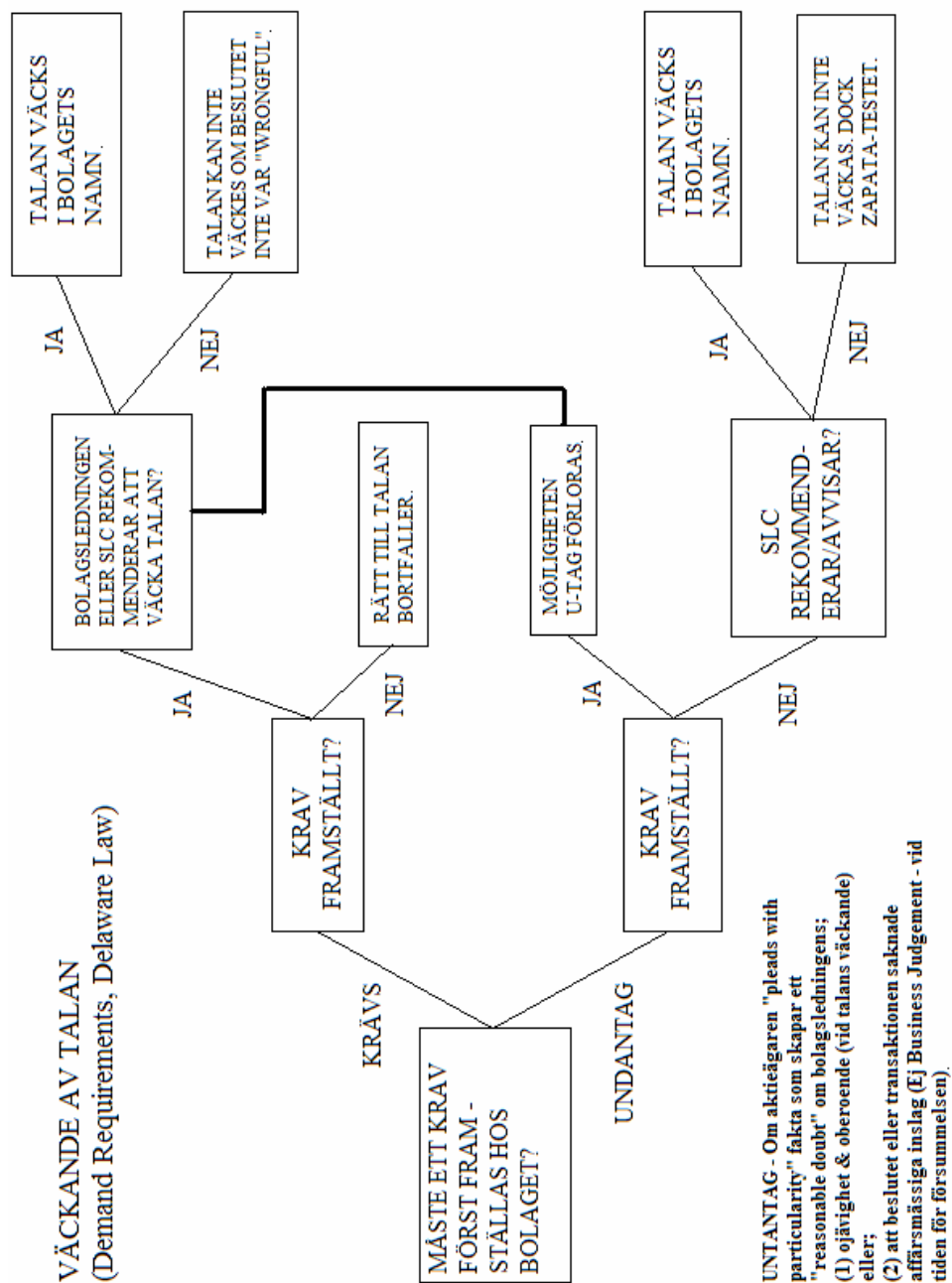
Så trots att aktiebolagslagens regler om skadestånd för bolagsledningen kan framstå som uddlösa och utan några egentliga uppfylla sitt syfte, torde en strängare lagstiftning, mot bakgrund av tidigare argument, medföra fler nackdelar än fördelar.

7 Slutsats

Uppsatsen har redogjort för de svenska och amerikanska aktiebolagsrättsliga regler som tillstår en aktieägare vid en skadeståndsprcess för bolagets räkning gentemot bolagsledningen. Vidare har uppsatsen diskuterat huruvida de svenska reglerna behöver förändras för att öka processbenägenheten och få med domstolarna vid utformandet av styrelseansvaret. Som framgått måste flera olika aspekter tas i beaktande vid en revidering. Ur lagstiftarens perspektiv innebär detta en stor utmaning - det handlar om svåra avvägningar för att inte göra för stora ingrepp i den fria marknaden. Så länge lagstiftaren i Sverige inte väljer att ändra skadeståndsreglerna eller reglerna för processkostnader, kommer de även fortsättningsvis endast verka på ett principiellt plan. Således är risken att allmänhetens förtroende för marknaden även i fortsättningen kan påverkas i en negativ riktning samt att styrelseansvaret kan uppfattas som illusoriskt. För att förhindra detta måste lagstiftaren fortsätta sitt arbete med att öka öppenheten och skicka tydliga signaler till marknaden. Däremot är en förändring av mer processvänliga skadeståndsreglerna i ABL en bra lösning på detta svårlösta problem.

Bilaga A

Käll- och litteraturförteckning

OFFENTLIGT TRYCK

Proposition 1993/94:196 *Ändringar i aktiebolagslagen (1975:1385) m.m.*
Proposition 1997/98:99 *Aktiebolagets organisation*
Proposition 2004/05:85 *Ny aktiebolagslag*
SOU 1941:9 *Lagberedningens förslag till lag om aktiebolag m.m.*
SOU 1995:44 *Aktiebolagets organisation*
SOU 2004:130 *Svensk kod för bolagsstyrning*

SVENSK LITTERATUR

Andersson, Johansson, Skog, *Aktiebolagslagen, En kommentar, Del III*, Norstedts Juridik AB, Elanders Gotab, Stockholm 2006. [citeras Skog *et al*].

Bergström, Clas & Samuelsson, Per, *Aktiebolagets Grundproblem*. Norstedts Juridik AB, Stockholm 1997. [citeras Bergström & Samuelsson].

Dahlman, Christian, Glader, Markus, Reidhav, David, *Rättsekonomi – en introduktion*, Studentlitteratur, Lund 2002 [citeras Dahlman *et al*].

Dotevall, Rolf. *Skadeståndsansvar för styrelseledamot och verkställande direktör*. Norstedts Förlag, Stockholm, 1989. [Citeras Dotevall].

Ekelöf, Per Olof, *Rättegång 1*, Nordstedts Juridik AB, Stockholm 2002, 8 upplagan, [citeras Ekelöf].

Hellner, Jan, *Speciell avtalsrätt II*, Nordstedts juridik AB, Stockholm 2005 [citeras Hellner].

Nial, Håkan, Johansson, Svante, *Svensk associationsrätt i huvuddrag*, sjunde upplagan, Norstedts Juridik, Novum Grafiska, Göteborg 2000 [citeras Nial & Johansson].

Sandström, Torsten, *Svensk aktiebolagsrätt*, Norstedts Juridik AB Stockholm 2007, 2 upplagan, [citeras Sandström].

Stattin, Daniel, *Företagsstyrning – Styrinstrument och ansvarsföljder i ett aktiebolagsrättsligt perspektiv*, Universitetstryckeriet, Uppsala 2005 [citeras Stattin].

Svernlöv, Carl, *Ansvarsfrihet – dechargeinstitutet i svensk aktiebolagsrätt*, Norstedts juridik, 2007 [citeras Svernlöv].

Taxell, Lars-Erik, *Bolagsledningens ansvar*, Åbo Akademi, Åbo, 1983 [citeras Taxell].

AMERIKANSK LITTERATUR

Gevurtz, Franklin, *Corporations Law*, Hornbook Series (West Group), 2000 [citeras Gevurtz]

Hamilton, Robert W., *Corporations Including Partnerships and Limited Liability Companies*, 7th ed., Casebook Series (West Group), 2001 [citeras Hamilton 2001]

Palmitier, Alan R, *Corporations*, Aspen Publishers, Fourth Edition, 2003 [citeras Palmiter]

SVENSKT PERIODISKT TRYCK

Andersson s 129, *Om vinstutdelning från aktiebolag. En studie av aktiebolagsrättsliga skyddsregler* Uppsala 1995 [citeras Andersson]

Samuelsson, Per, *Om rättsekonominns uppkomst och inverkan på den aktiebolagsrättsliga forskningen*, SvJT 1997 s 528. [citeras Samuelsson]

AMERIKANSKT PERIODISKT TRYCK

Cary, *Federalism and Corporate Law: Reflections upon Delaware*, 88 Yale Law Journal 1974 [citeras Cary]

Klimko, Justin, *Recent developments in director liability*, Business Credit Jan 2006 [citeras Klimko]

Olson D, Zachary, *Direct or Derivative: Does it matter after Gentile v. Rossette?*, The Journal of Corporation Law, Jan 2008 [citeras Olson]

Pittenger, Michael, *Good faith, the Business Judgement Rule, and Best Practises: Disney Offers Reassurance to Corporate Fiduciaries*, Insights, volume 20, number 7, July 2006 [citeras Pittenger]

Scarlett, Ann, *Confusion and Unpredictability in Shareholder Derivative Litigation: the Delaware Courts' Response to Recent Corporate Scandals*, University of Florida Law Review July 2008 [citeras Scarlett]

Grossman, Nadelle, *Director Compliance with elusive Fiduciary Duties in a Climate of Corporate Governance*, Fordham Journal of Corporate & Financial Law, Number 12 2007 [citeras Grossman]

Winter, Ralph K, *State Law, Shareholder Protection, and the Theory of the Corporation*, *Economic Analysis of Law: Selected Readings 2004* [citeras Winter]

Rättsfallsförteckning

SVENSKA RÄTTSFALL

NJA 1990 s 286

NJA 1997 s 452

NJA 2002 s 446

AMERIKANSKA RÄTTSFALL

Aronson v. Lewis 473 A.2d 805, (Del.Supr.1984)

Broz v Cellular Information Systems, INC 673 A2d, 148 (Del.Ch.1960)

In re Caremark International Inc 698 A.2d 959 (Del.Ch.1996)

In re Cinerama 663 A.2d 11 56 (NY1995)

In re Citigroup Shareholders Litigation, 2003 WL 21384599 (Del.Ch.2003)

Craig v Graphic Arts Studio Inc 166 A.2d 444, (Del.Supr.1960).

Dodge v. Ford 170 N.W. 688 (1919)

Eisenberg v. Flying Tiger Line Inc F.2d 267 (Del.Ch.1971)

Francis v United Jersey Bank, 432 A2.d 814 (N.J.1981)

Grimes v. Donald, 673 A.2d 1207, 1216 n.11 (Del.Supr.1996)

Guth v Loft, 5 A.2d 503, 514 (Del.1939)

Kamin v. American Express Co. 383 N.Y.S.2d 807 (Sup. Ct. 1976) p 316

Lewis v. S. L. & E., Inc., 538 F.2d 311 (2nd Cir. 1976)

Lufkin & Jenrette, Inc., 845 A2d 1031 (Del.Supr.2004)

Marx v Akers, 666 N.E 2d 1034 (NY1996)

Rales v. Blasband, 634 A.2d 927, 936 (Del.Ch.1993)

Smith v. Van Gorkom, 488 A2.d 858, 872 (Del.Ch.1985)

Spiegel v Buntrock, 571 A.2d 767 (Del.Ch.1990),

In re Walt Disney Co 825 A.2d (Del.Ch.2005)

Zapata Corp v. Maldano 430 A.2d 779 (Del.Ch.1981)